БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 150 (£875)
ИЮНИИН 27
ПЯТНИЦА
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Верхнеудинск—Улан-Удэ

Аажамаар урдаhан Сэлэнгэ мүрэндэ шанха зүүн тээhээнь шудхаhан Үдэ голой адагта Верхнеудинск город тогтоhоор олохон жэлэй түүхэтэй. Верхнеудинск Октябриин революциин урда тээ Эрхүүгэй губерниин уезднэ заахан город байгаа. Эндэ ажаhуудаг баяшуулнаймаашадай пивэ, мылэ шанадаг, арhа элдэдэг бишыхан заводуудhаа бэшэ, промышленна мүртэй предприяти гэжэ байгаагүй. Тиигэбэшье, хүн зонойнь тоо жэл ерэхэ бүри олошоржо байгаа. 1891 ондо оройдоо 5 мянган хүн ажаhуудаг hаа, 1917 ондо 21 мянга болоhон байна.

Барилгынгаа талаар Верхнеудинск город гол түлэб нэгэ дабхар модон гэрнүүдтэй, баяшуулай үсөөхэн лэ шулуун гэрнүүд байгаа. Баяшуулай үнгэргэдэг наймаанай яармаг дээрэhээ Байгалай үмэнэхи таряашад болон малшад тэрэ үеын промышленна эд бараа худалдан абадаг hэн.

Имагтал Советскэ засагай үедэ Верхнеудинск городой хүгжэн hалбарха арга боломжо олдоhон байна. Түрэл Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэри доро Эхэ оронойнгоо ёhотой эзэд болоhон советскэ хүнүүд городууд болон хүдөө нютагуудайнгаа түхэл шарайе үзэгдөөгүй ехээр хубилгажа, арадайнгаа ажахын hалбари бүхэндэ ехэ амжалта туйлаа. Советскэ засагай түрүүшын жэлнүүдhээ эхилжэ, нэн түрүүн хүндэ промышленностяа хүгжөөхэ гэhэн зорилгын бэелүүлэгдэхэтэй хамта, промышленна ехэ центрнүүд ургажа эхилhэн байна бшуу. Тэрэ үеын эршэтэ ажалай дүлэн соогуур мүндэлhэн Челябинск, Магнитогорск гэхэ мэтын ехэ городууд Эхэ оронойнмай түүхэдэ алдаршанхайл.

Бурят-Монголой автономно советскэ социалистическэ республикын байгуулагдаhаар 35 жэлэй ой hайндэрлэгдэхэеэ байна. Республикымнай ниислэл хото Улан-Удэ үнгэрhэн энэ үе соо танигдахаар бэшэ болотороо хүгжэн hалбараа. Ниислэл хотымнай хүгжэн hалбарха замда хамагай түрүүн промышленна барилга эхи табиhан юм. 1932 ондо республикымнай түрүүшын ехэ гигант—паровозо-вагонно завод баригдажа эхилээ. Энэ заводой барилгада хабаадалсаhан малшад, таряашад Москва, Ленинградhаа ерэhэн инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй хүтэлбэри доро промышленна үйлэдбэриин дүй дүршэлтэй түрүүшынхеэ танилсажа эхилээ hэн.

Паровозо-вагонно заводой ашаглалгада үгтэhэнэй hүүлээр мяха-консервын комбинат, шэлэй механизированнэ завод, мелькомбинат, сэмбын фабрика болон бусад предприятинууд удаа дараалан баригдаhан байна. Иигэжэ Улан-Удэ город оронойнмай зүүн зүгэй промышленна центрнүүдэй нэгэн болоhон байна. Республикымнай ниислэл хотодо бүтээгдэhэн паровозууд, заhабарилагдаhан пассажирска вагонууд, үйлэдбэрилэгдэhэн сонхын шэл, эдеэ хоолой зүйлнүүд оронойнмай олон заха хизаарнуудта эльгээгдэнэ.

Промышленностиин иимэ түргөөр хүгжөөд байхада, городоймнай хүн зоной тоо ехээр ургаhан, предприятинуудтань эршэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг алдар солотой хүдэлмэришэд олошорhон байна. ПВЗ-гэй суута фрезеровщик М. Чернышов, модошо дархан Цырендоржиев, сэмбэ нэхэгшэ Климентьева, шэл отологшо Яптуев гэгшэд үнэн сэхэ ажалаараа хүндэтэй, суутай болоhон нүхэд.

Советскэ засагай ашаар Улан-Удэмнай республикынгаа ажалшадай эрдэм, соёлой ёhотой гуламта болоо. Багшанарай, зооветеринарна, соёлой институдууд, 10 гаран техникум, олон арбаад hургуулинууд хүдэлмэрилнэ. Жэл бүхэндэ хэдэн зуун мэргэжэлтэд hурган гаргагдажа, арадайнгаа ажахые, соёл гэгээрэлээ саашадань хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ хабаадалсажа ороно.

Он жэлэй ошохо бүри олон дабхар гэрнүүдтэй шэнэ үйлсэнүүд, гоё hайхан парк, сэсэрлигүүд бии боложо байна. Ажалшадайнь ажаhуудал hайнаар хангагдадаг боложо байна. Энэ жэлдэ трамвайн лини ашаглалгада үгтэхэнь. Ажаhуудалай культурна эрилтэ хангалга hайжарна. Гэбэшье, городой барилгын организацинуудай хүдэлмэридэ ехэ дутагдалнууд бии. Тэрээн дээрэhээ боложо, байрын гэрнүүд саг болзор соогоо ашаглалгада оруулагданагүй, шанар муутайгаар баригдана.

Түрэл городоо саашадань бүри hайн, болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ ажалшад ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Өөhэдынгөө хүсөөр байрын гэр бариха, трамвайн барилга түргэдхэхэ, сэсэрлиг, галмайнуудые ногооруулха хэрэгтэ хүн бүхэн эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёhотой.

Республикымнай тогтоhоор 35 жэл соо иитэрээ ургаhан Улан-Удымнай саашадаа бүри ехээр хүгжэхэнь найдамтай. Эгээл дүтынь түсэбhөө хэлэхэдэ, республикын арадай ажахын олон hалбари, нютагай баялиг, соёл культура үргэнөөр шэнжэлхэ, техническэ мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ институдууд нээгдэхэ, промышленна хэдэн предприятинууд баригдаха байна.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин түлөөлэгшэдэй табадахи съезд

СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин түлөөлэгшэдэй V съездын гурбадахи үдэрынь ехэхэн событи болобо. СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй коопераци эмхидхэгдэhээр 60 жэл болоhонтойгоо дашарамдуулан, Ленинэй орденоор шагнагдаба.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациие шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые үглөөнэй заседани дээрэ Центросоюзай правлениин түрүүлэгшэ А. П. Климов уншаа.

Коммунистическэ парти, Советскэ правительство эд хэрэглэгшэдэй кооперациие халуун анхаралаар хүреэлнэ гэжэ делегадууд хэлэнэ. Энэ үндэр дээдэ шагнал хадаа эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдые, тэрэнэй олон миллион эдэбхитэд болон пайщигуудые улам оролдосотой ажалда зоригжуулна гэжэ Тулын облпотребсоюзай түрүүлэгшэ Г. С. Репнев хэлэбэ.

Съезд дээрэ Центросоюзай правлениин болон шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэлнүүд зүбшэн хэлсэгдэжэ үргэлжэлөө.

П. И. Колесников (Краснодарска хизаар), Е. Ч. Чертанов (Киргизи), В. С. Коротнян (Молдавска ССР), И. М. Скачков (Москва), П. Е. Пашкевич (Белорусска ССР-эй Браславска район), К. А. Мацевичус (Литовско ССР-эй «Каролио Пожелос» колхоз), Н. Ф. Иващенко (Хмельницкэ область), М. В. Левшин (Сталинградска область), М. Саидова (Узбекскэ ССР-эй Наманганска область) гэгшэд үгэ хэлэhэн байна. Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин 1954—1957 оной ажалябуулга тухай элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ 30 хүн хабаадалсаа.

hүүлдэнь Центросоюзай правлениин түрүүлэгшэ А. П. Климов түгэсхэлэй үгэ хэлээд, делегадуудай олон тоото асуудалда харюусаhанай удаа съезд Центросоюзай соведые, правлениин гэшүүд болон түрүүлэгшые, шалгалтын комиссиин гэшүүд болон түрүүлэгшые hунгажа эхилээ.

(ТАСС).

Совет хүнүүдэй ажабайдалые улам жаргалтай, баян дэлгэр болгохын түлөө

*

ЗЭДЫНХИД hАЙШААБА

ПЕТРОПАВЛОВКА. (Телефоноор абтаба). Партиин ЦК-гэй июльскэ Пленумэй шиидхэбэриие, мүн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэhэн элидхэлые Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд олоороо сугларжа, зүбшэн хэлсээд, урма баяртайгаар hайшааба. Үгэ хэлэhэн колхозой түрүүлэгшэ М. П. Савелин партиингаа шиидхэбэриие үнэн зүрхэнhөө hайшаажа байhанаа мэдүүлээд, иигэжэ хэлээ:

—Манай колхозойхид энэ жэлдэ өөhэдынгөө машина, техникээр тарилгаяа хэхэдээ, урдынхидаа орходоо тад ондоогоор ажаллаа. Мүнөө ургасынгаа нэгэ жэгдээр, түргэнөөр ургажа байхадань урмашан, ряд хоорондын элдүүрилгэ шанар hайнтайгаар хэжэ байнабди. Саашадаа ургасынгаа хойноhоо hайн харууhа хэжэ байгаа hаа, баян ургаса заатагүй хуряахабди.

Урдандаа хэдышье баян ургаса хуряагаа hаа, таряанайнгаа ехэнхи хубииень натура түлбэридэ үгэжэрхидэг байгаабди. Мүнөө энэ түлбэри парти, правительствымнай шиидхэбэреэр болюулагдажа, колхознигуудта нилээд hайн болоо. Юуб гэхэдэ, урдандаа натура түлбэридэ үгтэдэг таряагаа энээнhээ хойшо колхознигууд ажалта үдэртөө хубаажа абаха, гүрэндөө худалдаха болоно.

Тэрэшэлэн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд парти, правительствынгаа шиидхэбэриие урма баяртайгаар зүбшэн хэлсэбэ. Колхозой түрүү гүүртые даагша Ц. Майдапов шиидхэбэри тушаа үгэ хэлэхэдээ:—Үнгэрhэн 5 hара соо манай гүүртынхид үнеэн бүриhөө 620 литр hү hаагаа. Харин парти, правительствынгаа шэнэ шиидхэбэридэ харюу болгон бидэнэр, зунай 3 hара соо үнеэн бүриhөө 850 литр hү hааха уялга абанабди. Мүнөө үдэр, хоногой үнгэрхэ бүри hү hаалгамнай нэмээжэл байна. Тиихэдэнь hаалишаднайшье урмашан ажаллана. Хэлэhэн үгэдөө заатагүй хүрэхэбди гэбэ.

Д. Жигжитов.

* *

Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ тогтоол

КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй тогтоолые, Н. С. Хрущевой элидхэлые совет арад зон баяр баясхалангай оршон байдалда угтан hайшааба.

Партиин сентябрьска Пленумэй шиидхэбэриин ёhoop колхознигуудые материальна талаарнь урмашуулхын тулада хүдөө ажахын гол продуктнуудые бэлэдхэхэ, худалдан абаха сэн горьтойгоор дээшэлүүлэгдэhэн, колхознигуудhаа абтадаг хүдөө ажахын налог багадхагдаhан байна бшуу. 1958 оной январиин 1-hээ колхозник, хүдэлмэришэн болон алба хаагшадhаа уялгата ёhoop абтадаг хүдөө ажахын продукци болюулагдаhан байна.

Эдэ хэмжээ-ябуулгануудай бэелүүлэгдэhэнэй ашаар олонхи колхозууд хүдөө ажахын продукци абалгаяа горьтойгоор дээшэлүүлээ. Илангаяа hүн, тоhон, мяхан урдынхиhаа hураггүй ехээр абтадаг болоо. Колхозуудай экономическа талаараа бүри бэхижээ. Колхозой экономикын хүгжэхэтэй хамта, олзо доходынь дээшэлнэ. 1956 онойхитой жэшээлхэдэ, нёдондо жэл республикымнай колхозуудай олзо доход 55 миллион 300 мянган түхэригөөр дээшэлээ гээшэ. Зарим түрүү колхозууд 1957 ондо олзоёо урзанда жэлэйхиhээ 1,5 дахин ехэдхээ. Жэшээнь, Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз олзо доходоо энэ хусагаа соо 1549 мянган түхэригөөр, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 1786 мянган түхэригөөр дээшэлүүлээ.

Оло янзын үнэ сэн болюулха тухай шиидхэбэри колхозуудай ажахыгаа түсэблэхэдэнь ехэ удхашанартай байха. Мүн колхоз болон колхознигуудай эдэбхи хэшээлые бүри дээшэлүүлжэ, таряан ажалай, мал ажалай продукци ехээр абадаг болохо хэрэгтэнь зоригжуулна.

Уялгата тушаалгаар, контрактацяар, МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэреэр колхозуудай үриие болюулха тухай Пленумэй тогтоол соо хэлэгдэнэ. Республикымнай колхозууд МТС-эй хүдэлмэриин түлөө 13 миллион түхэриг үритэй байгаа. Тэрэнь болюулагдаба.

Парти, правительствымнай гаргаhан энэ шиидхэбэри экономическа талаараа hула зарим колхозуудые бэхижүүлхэ, олзо доходынь дээшэлүүлхэ байна. Мүн машина, техникэ абаhанайнгаа түлөө түлөөhэ оруулхадань ехэ туhа болохо. Тиимэhээ энэ тогтоолоор урмашаhан колхозууд машина, техникынгээ түлөөhые богони болзор соо гүрэндэ оруулхын түлөө оролдохо зэргэтэй. Тиихын тулада доторойнгоо арга боломжые зүбөөр хэрэглэн, ажалай бүтээсые дээшэлүүлээд, бага гаргашатайгаар ехэ продукци абадаг боложо, хубаагдадаггүй фонддоо мүнгэн зөөри горьтойгоор оруулха ушартай.

Ч. ЕНДОНОВ, БМАССР-эй Финансын министрын орлогшо.

*

ЭРХИМ АЖАЛААРАА ХАРЮУЛХАБДИ

Уялгата тушаалга, МТС-үүдэй хэhэн хүдэлмэриин түлөө натура түлбэри болюулха, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ шэнэ гурим, худалдан абаха үнэ сэн болон услови тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлээр партиин ЦК-гэй июниин Пленум дээрэ баталан абтаhан тогтоол колхозоймнай фермэ, гүүртэ, бригадануудта үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ байна.

Артелиимнай гахайн фермынхид тус тогтоолые үнэн зүрхэнhөө hайшаан угтажа, ажал хүдэлмэридөө бүри ехэ амжалта туйлахаар зоригжобо. Байгша ондо гахайн мяха урда жэлэйхиhээ хоёр дахин ехээр бэлдэжэ тушааха, худалдаха зорилго табигданхай. Жэшээлхэдэ, колхоздомнай нёдондо жэлдэ бүхыдөө 426 центнер гахайн мяхан абтаhан hаа, энэ жэлдэ хамта 800 центнерhээ бага бэшэ мяхан абтахаар хараалагдана. Энэ зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхын тулада гахайшаднай эрхимээр ажаллажа, жэлэй эхинhээ хойшо 255 гахай hайса шахаад, толгой бүриинь 88—90 центнер шэгнүүртэй болгожо тушаагаа. Иигээд июниин дууhатар үшөө 80 гаран гахай гүрэндэ тушааха, худалдахын тула шахажа, таргалуулжа байна.

Тус фермынхид гахайн мяха абалгада ажалай болон зөөриин гаргашалгые шадаал hаа химдаруулхын түлөө оролдоно. Энэ жэлдэ гахайшад өөhэдынгөө хүсөөр фермэ шадараа 10 га хартаабха, 15 гектар горох овёстой холижо таринхай. Тэндээ намаршаг тээ гахайнуудаа оруулжа адуулха юм. Мүн гуша hайса гаран гектарта силос болгохоор кукуруза таряа.

— Түрэл парти, правительствынгаа үдэр бүриин анхарал оролдолгодо ажалай амжалтаар харюусажа, абаhан уялгануудаа дүүргэхын түлөө хүсэ шадалаа гамнахагүйбди,—гэжэ колхозой түрүү гахайшад Федосья Федорова, Анна Бельская партиин ЦК-гэй энэ тогтоолтой танилсаха зуураа мэдүүлээ.

З. Оленников, Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой парторганизациин секретарь.

Холын хараата шиидхэбэри

Хориин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд партиингаа ЦК-гэй июниин Пленумэй тогтоолые, Н. С. Хрущевой элидхэлые олоороо зүбшэн хэлсээд, баярай оршон байдалда hайшааба. Эдэ үдэрнүүдтэ тус колхозой агитаторнууд фермэ, гүүртэ болон бригадануудаар ябажа, түрэл партиингаа шэнэ тогтоолтой hаалишад, хонишодоо hайса танилсуулна.

— Коммунистическэ партимнай hүүлэй хэдэн жэл соо холые хараалhан шиидхэбэри, тогтоолнуудые гаргажа, колхозно таряашадаа бүри урмашуулжа байна,— гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Баянов хэлээд,—манай колхозой гэшүүд МТС-үүдэй хубилгагдахада долоон трактор болон бусад машина, техникэ худалдажа абаа hэмди. Мүнөө полинууд дээрэмнай hайн ургаса гаража байна. Парти, правительствынгаа анхарал оролдолгодо харюу болгон, колхозоймнай гэшүүд энэ жэлдэ hү, мяха, тоhоной өөрын үнэ сэнгые эрид доошолуулхаар шиидээ. Тэрэшэлэн үлүү гаргашануудаа болюулжа, гүрэндөө таряа, үндэгэ, тоhо, мяха элбэг дэлбэгээр худалдаха хэрэгээ hайжаруулхабди,—гэжэ нэмэбэ.

М. Николаев.

Бригада ажахын тоосоондо оруулагдаба

Иволгын «Коминтерн» колхоздо огородой эдеэ тариха 30 хүнhөө бүридэhэн тусхай бригада ажалладаг. Энэ оной апрель hараhаа эхилжэ тус бригада ажахын тоосоондо оруулагдаа.

— Ажал, мүнгэ зөөри багаар гаргашалаад, огородой эдеэнэй баян ургаса абажа, колхоздоо олзо ехээр оруулдаг болохо зорилго табинабди,—гэжэ огородой бригадын дүршэл ехэтэй бригадир Галсан Нагмитович Цыренов бригадынгаа ажахын тоосоондо оруулагдаhан тухай тогтон хэлэхэдээ тодорхойлно.

Энэ жэлдэ огородой бригада хамтадаа 11 мянган ажалта үдэр гаргашалха байна. Тиихэдэ ажалта үдэр бүхэн 37 түхэригhөө дээшэ бэшэ сэнтэй байхаар хааралагдана. Бригадын элдэб гаргашада мүнгэн зөөри табигданхай. Саашадаа бригадын олоhон олзо доходой 6 процентнь үрэhэ хүрэнгэ, рама, шэл хушалта болон бусад хэрэгсэлдэ гаргашалагдадаг байха юм. Гадна, газар элдүүрилхэ нэгэ ХТЗ-7 трактор сеялкэтэеэ, газар уhалдаг мотопомпа бригадада даалгагдажа үгтэнхэй. Тэдэнэй жэл соо хэхэ хүдэлмэри, галдаха түлишэ түсэблэгдэнхэй байна. Бусад зэр зэмсэгүүдынь тусхай хүнүүдтэ даалгагдажа үгтөө.

Энэ жэлдэ огородой бригадынхид 30 гектарта тарилга хэхэ түсэбтэй байгаа. Мүнөө помидор, үгэрсэ, морковь, мангир, эртын капуста, свёклоёо тарижа дүүргээд, 14 гектарта ороин капуста hуулгажа дүүргүүтэй байна. Огородой эдеэ таридаг мастер нүхэр Ши Ючин тарилгада ябагшадта заабари үгэнэ. Капуста тарихаhаа урид мотопомпоор hубаг канаваhаа уhа гаргажа, тусгаар шлангаар газараа hайса уhална. Тиигээд ургамал бүридэ нэмэлтэ тэжээл оруулжа байгаад, тарилга хэнэ. Түрүүн таригдаhан газараа нэгэ хэды болоод лэ уhалжа, ходо шииг нойто элбэгтэй байлгадаг заншалтай.

— Бороо хурын багааршье ороо hаа, огородоо уhаар дутаахагүй аргатай болообди, — гэжэ мотопомпын моторист Дмитрий Гырылов хөөрэнэ. Энэ машина халаан соо 4 гектар газар хоёр дахин уhалдаг юм. Урдань уhанай гарадаггүй байhан үндэр газар мүнөө ута шлангаар уhалагдадаг болоо.

Огородой эдеэ тарилгын халуун үедэ бригадын гэшүүдhээ гадна, колхозой комплескно бригадануудhаа зон олоороо ерэжэ, тарилгада хамhалсадаг. Мүн hургуулиин hурагшад огородой хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр ябана. Мүнөө хорёод хүн нэмэжэ ерээд, хамhалсажа байна.

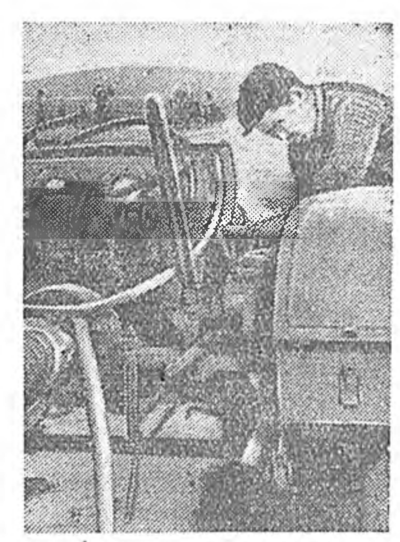
Огородой эдеэнэй үндэр ургаса абахын зорилгоор поли дээрэ 1200 тонно, ехэнхинь хониной наг шэбхэ, хоёр тонно минеральна үтэгжүүлгэ тараагдаа hэн. Мүн 5 центнер үнэhэн, 2 центнер шубуунай аргал нэмэлтэ тэжээлдэ оруулагдаа.

Огородой бригадын 5 звеногой хүн бүхэндэ 1—1 гектар газар даалгагдажа үгтэhэн байна. Звеногой гэшүүн бүхэн даажа абаhан газартаа ургаса харууhалха, буртаг үбhыень сэбэрлэхэ уялгатай.

Ажалай түлөөhэн, урмашуулха хэмжээ-ябуулганууд тодорхойлогдонхой. Хэрбээ звеногой гэшүүн бүхэн даажа абаhан газарhаа 1 центнер капуста ургуулжа тушаагаа hаа, 1,5 ажалта үдэр, 1 центнер үгэрсын—2,5, помидорой—3, свёклын—2 ажалта үдэр абаха юм.

Түсэбhөө гадуур абаhан ургасынь 33 процент огородто ябагшадай нэмэлтэ түлбэридэ үгтэхөөр түсэблэгдэнэ.

Огородой бригадынхид КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй тогтоолтой эдэ үдэрнүүдтэ танилсаад, тэрэниие ехэтэ hайшааба. Хүдөө ажахын продуктнуудые худалдан абаха тухай шэнэ үнэ сэнгэй тогтоолоор ашаар бригадымнай олзо доход нилээд дээшэлхэ гэжэ бригадын гэшүүд баяртайгаар мэдүүлнэ. Энэ бригадынхид хэрбээ нёдондо 123 мянган түхэригэй олзо доход колхоздо оруулhан hаа, энэ жэлдэ 300 холо гаран мянган түхэриг оруулха байна.

Колхозуудай ниитын ажахые саашадань хүгжөөхэ энэ түүхэтэ тогтоолоор зоригжоhон огородой бригадын гэшүүд капустын гектар бүриhөө 130 центнер, свёклын—100, үгэрсын—100 центнер ургаса абахаар шиидэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарhаа) 1. Огородой тарилгада ябаhан Балжит Дармаева Цыремжит Мункуева хоёр оройн капуста hуулгажа байна. 2. Моторист нүхэр Гырылов газар уhалдаг мотопомпа ябуулжа байна.

Д. Булатов.

Нүхэд хонишод! Нооһо хайшалалгаая шамдуулжа, ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэе!

ТҮРҮҮ АГРЕГАТ

Эдэ үдэрнүүдтэ үргэн элдин Борьёогой «Эрдэм» колхозой хонишод олон мянган хонин һүрэгэйнгээ нооһо хайшалжа, тэрэнээ гүрэндөө тушаажа, худалдажа, забда тухагүй ажаллажа байна. Эндэ колхозой түрүү механизатор Сэнгэ-Цыреторовэй хүтэлбэрилдэг хонидой нооһо хайшалха тусхай хоёр түхеэрэлгэтэй агрегат худэлнэ. Тэдэнь хамтадаа 24 машинкатай юм. Тус агрегадайхид нооһо хайшалалгын эхилхэһээ урид бүхы түхеэрэлгэ болон машинкануудаа һайнаар заһажа, зүбөөр тодхоһон байна. Гадна, урда жэлнүүдтэнь худэлһэн дүршэлтэй хүнүүдые хайшалагшадаар томилоо. Тиимэһээ нооһо хайшалалгын эхилһэнһээ хойшо агрегадай худэлмэри багаханшье һаатаагүй, үдэрһөө үдэртэ ажалай үндэр бүтээсэ туйлана. Зарим түрүү хайшалагшад үдэрэйнгөө даабари 150—160 процент дүүргэнэ. Тусхайлбал, залуу хайшалагша Фения Ивелиева гурбан үдэрэй туршада 150 гарал хониной нооһо хайшалжа, 450 килограмм һайн шанартай нооһо тушаагаад байна. Мүн хайшалагша Дари-Дулма Доржиева 3 үдэр соо 121 хони хайшалаа. Мүнөө эдэнэр ахалагша хонишон Николай Климовэй отарын 740-өөд түлгэн хониной нооһо хайшалжа эхилээ. Эндэ түлгэн хонин бүриһөө дунда зэргээр 3 килограмм, зарим хонидһоонь 3,7 килограмм нарин, нарибтар нооһон абтана.

—Партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй тогтоолые колхозоймнай ажалшад, малшад айхабтар ехэ урма баяртайгаар угтаба. Эдэ үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй колхозлигуудай ажалай эдэбхи улам эршэдэнэ. Байгша ондо нооһо хайшалалгаяа эрхим болзорто, һайнаар үнгэрхын тула тэмсэнэбди. Нёдондо гансахан нооһо тушаалга, худалдалгаһаа 740 мянган түхэриг олзо доход абаа һаа, энэ жэлдэ тэрээнһээ орохо олзо доходнай һураггүй ехэ байха бэзэ. Саашадаа ажахыгаа эрид хүгжөөхэ, 1960 он болотор хонин һүрэгөө 20-ёод мянган толгой хүрэгэхэ, эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ 174 килограмм нарин, нарибтар нооһо абадаг болохо зорилготойбди,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Б. Мурхунов хөөрэнэ.

Д. Цыремпилов.

Хонид хэнзэлжэ эхилээ

Сэлэнгын аймагай «Коммунизм» колхозой эхэ хонидой отарануудаар эртэ хурьгалаад (декабрь-январь һарануудта), искусственна аргаар ороондо оруулагдаһан хонид мүнөө хэнзэлжэ эхилээ.

Нүхэр Ц. Д. Бадмажаповай даадаг Харуулын шэлэдэхи отарада түрүүшын арбаад хонид хэнзэлээ. Хэнзэ хурьгадынь һайнаар түлжүүлэгдэжэ байна.

Мүн Баруун Хүнды, Улаан Сэсэг ба бусад нютагүүдаар хонид олоороо хэнзэлжэ эхилээ.

С. Шарапов.

Нооһо хайшалалга түлэг дундаа

ЗАИГРАЙ. **(Телефоноор абтаба).** Аймагай «Гигант» колхоздо хонидой нооһо хайшалалга түлэг дундаа ябажа байнхай. Артелиин түрүү хонишон П. Заиграевай отарын 400 гаран хонидой нооһон хайшалагдаа. Хонин бүриһөө дунда зэргээр 4 килограмм нарин, нарибтар нооһон абтана. Нооһо хайшалха агрегадай дүй дүршэл ехэтэй, түрүү хайшалагшад нүхэд А. Федотова, М. Шурыгина, П. Лихобабина,. Л. Матвеева үдэртөө тус тустаа дүшөөд хониной нооһо эрхим шанартайгаар хайшалдаг юм.

Һаяхан энэ колхозой нооһо хайшалагшад «бүхы хонидойнгоо нооһо 15 үдэрэй туршада нэгэшье гээлтэгүйгөөр хайшалан абахабди» гэжэ уялга абаад, бүри эршэмтэйгээр ажаллажа эхилэнхэй.

Мүн «Коммунизм», Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд хонидойнгоо нооһо хайшалалгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ байнхай.

Н. Ключерев.

Иигэжэ ажаллаха хэрэгтэй

ЦАКИР. **(Телефоноор абтаба).** Эдэ үдэрнүүдтэ Закаменай аймагай колхозуудаар хониной нооһо хайшалалга түлэг дундаа ябажа байна. Аймагай олонхи колхозууд хонидойнгоо нооһые шанар һайнтайгаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр хайшалжа абахын тула бүри эртээнһээ бэлдэжэ ороһон юм. Жэшээлхэдэ, гушамянгатан Маланов Никифор Александрович түрүүлэгшэтэй «Коммунизмын зам» колхозойхид нооһо хайшалалгадаа бүри эртээнһээ эмхитэйгээр бэлдэжэ эхилээ һэн. Эндэ май һарын гарахатай хамта түрүүлэн хайшалагдаха тобир тарган хонид илгагдажа, һайн харууһанда үгтэһэн байгаа. Һарын һүүл багта хайшалагдахаар илгагдаһан хүсэ шадал багатайшаг хонидые хада, уулаар ябуулхаяа болижо, талын хүхэ ногоондо бэлшээдэг болоһон юм. Тиихэдээ үдэрэй халуунда хонид хүйтэн уһатай горхонһоо уһалагдадаг байгаа. Хайшалагдаха болоһон тамиргүйшэг хонидые тиигэжэ харууһалхада нооһоёо ехээр гээхэгүй, таргалхадаашье түргэн байдаг.

Гадна, «Коммунизмын зам» колхозой правлени хонишодойнгоо хонидоо оролдосотойгоор харууһалжа байха үедэнь нооһо хайшалха агрегат эмхидхээд, тэндэ худэлхыень 32 хүниие табиһан байгаа. Энэ агрегадые хүтэлбэрилэгшөөр оролдосотой колхозник нүхэр Очиров томилогдоһон юм. Тиигэжэ нооһо элбэг ехээр хайшалжа абахын тула энэ худэлмэридэ һайса бэлдэһэн колхозлигууд хэдыхэн үдэр соо артелиингээ бүхы хонидые хайшалжа дүүргэбэ. Энэ колхоздо хамта 5000 гаран хонин хайшалагдажа, хонин бүриһөө 1 килограмм 800 грамм нарин, нарибтар нооһон абтаа. Тиихэдэ зарим тобир тарган эрье хонидһоо 5—6 килограмм нооһон хайшалагдаа. Эндэ худэлхэдөө 100 хонин бүриһөө түсэбһөө үлүү нооһо хайшалһан хүнүүдтэ нэмэлтэ түлбэри үгтэнэ.

Эндэхид Хоринн аймагай «Улаан Одон» колхозойхидой үүсхэлээр 100 эхэ хонин бүриһөө 140-һөө үсөөн бэшэ хурьга абажа, тобир тарганаар түлжүүлхэ гэжэ шиидэһэн юм. Энэ уялгаяа дүүргэхын тула колхозой хонишод эртэ хурьгалһан хонидоо дахин үрэжүүлжэ байна. Мүнөө Сагаан-Нуурай үрэжүүлгын пункт һэльбэн заһагдаад, тэндэ 6 хүнһөө бүридэһэн бригада худэлмэрилнэ. Энэ бригадые колхозой зоотехник Нина Овчинникова шадамар бэрхээр хүтэлбэрилнэ. Цакирай дунда һургуулиин 9-дэхи класс дүүргээд, амаралтынгаа үедэ түрэл колхоздоо ажаллажа байһан Галя Мухурова эндэ хони үрэжүүлэлсэнэ.

— Хони үрэжүүлгэдэ табигдаха һайн үүлтэрэй 35 хуса илгагдаад, тобир тарганаар харууһалагдана. Мүнөө тэдэнэй 5-иинь залуу түлгэнүүдтэ табигдаа. Тиигэжэ колхозоймнай хонишод түлгэнүүдһээ энэ жэлэй һүүлшын һарануудта түл абахаар хараална. Мүнөө искусственна аргаар үрэжүүлгэ хэжэ байһан манай бригадынхид үдэртөө 40—50 хони үрэжүүлнэ. Саашадаа бүри һайнаар ажаллажа, эртэ хурьгалһан хонидоо бултыень үрэжүүлжэ дүүргэхэбди,— гэжэ зоотехник нүхэр Овчинникова хөөрэнэ.

Ш. Бакшеев, «Закаменская правда» газетын худэлмэрилэгшэ.

Хонин бүриһөө 5 килограмм нооһо абана

Хүнтэйн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хониной отарануудта нооһо хайшалалга үргэнөөр ябуулагдажа байна. Эндэ механизатор Тогтохо Будаевай агрегат бүтээсэ ехэтэй, эрхим ажалаараа шалгарна. Тус агрегадай хайшалагшадаар олонхинь һургуулиин һурагшад худэлдэг юм. Тэдэнэй дунда һурагшад Бальжин Эрдынеева, Евгения Ринчинова, Эльвира Цыденова гэгшэд үдэртөө 30—35 хониной нооһо һайн шанартайгаар хайшалдаг алдартай болонхой. Һаяшаг агрегадайхид колхозойнгоо түрүү хонишон Бадма Бадмаевай отарын эрье хонидой нооһо хайшалжа дүүргээ. Отарын 563 хонидой толгой бүриһөө дунда зэргээр 5 килограмм ёһотойл торголиг нарин утаһан шэнги эрхим шанартай нооһон абтаа. Гансахан энэ отарын хонидһоо 28 центнер нарин, нарибтар нооһон гүрэндэ тушаагдаа. Нёдондо артелиинхид хамтадаа 123 центнер нооһо тушааһан, худалдаһан һаа, энэ жэлдэ бүри ехэ нооһо абажа тушааха, худалдахаар хараална.

В. Тараскин.

Баргажан.

Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой түрүү хонишон Гарма Машуев эрхимээр ажалладаг юм. Энэ нүхэр үнгэрһэн 5 һара соо 390 хурьга абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байна. Тиихэдэ нүхэр Машуев хонин бүриһөө 3700 грамм нооһо хайшалба. **Зураг дээрэ:** хонишон Гарма Машуев.

А. Истоминой фото.

Богонихон болзорто дүүргэхэнь

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой (Тори) 1-дэхи, 2-дохи комплексно бригадануудта хонидой нооһо хайшалалга эмхитэйгээр үнгэргэгдэнэ. Тус бригадануудта нооһо хайшалха нэгэ нэгэ тусхай түхеэрэлгэ тодхогдонхой.

Колхозой центрһээ холо байдаг 3-дахи комплексно бригадынхид хонидойнгоо нооһо мүн лэ хайшалжа эхилээд, эршэмтэйгээр ажаллана. Эндэ 10 гаран хайшалагшад худэлдэг.

Һаяхан хонишон нүхэр Самбуевагай отарын 350 түлгэ хониной нооһо хайшалжа тушаахадань, толгой бүриһөө 2 килограмм нооһон абтаһан байба. Мүнөө тус бригадада хамта 800 хонин хайшалагдаад, нооһониинь тушаагдажа байнхай.

Эндэхи залуу хайшалагшад нүхэд А. Дармаева, С. Галсанова, Д. Дондокова гэгшэд үдэр соо 30—35 хониной нооһо һайн шанартайгаар хайшална.

— Шадал тамираа бууруулгүй ондо ороһон хонидоймнай нооһон эртэ хөөрэһэн байба. Тиимэһээ тэдэниие хайшалхада аятай зохид, нооһониинишье гээлтэгүйгөөр абтана. Энэ жэлдэ хонидойнгоо нооһо богонихон болзорто хайшалжа дүүргэхэмнай. Тиигээд урданайхиһаа ехэшье нооһон абтаха байна. Һаяшаг түрүүшын 10 гаран центнер нарин, нарибтар нооһо тушаагаабди,—гэжэ тус бригадын бригадир нүхэр Самбуев хөөрэнэ.

Д. Дугаров.

ООН-эй Уставые баталһанһаа хойшо 13 жэл гүйсэбэ

1945 оной июниин 26-да Сан-Францискода 50 гүрэн Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Уставые баталаа һэн. Мүнөө — Уставайнгаа баталагдаһаар 13 жэлэй ой дээрэ—энэ организаци өөрынгөө зэргэдэ 83 гүрэниие хабаадуулаад байна. Тиихэлээрээ энэ организаци улас түрын удхашанараа бүри үргэдхэжэ байнхай.

ООН дэлхэй дээрэ энхэ тайбаниие сахижа, уласхоорондын аюулгүй байдалые хамгаалжа байха гэһэн һайн һайхан зорилготой юм.

Уставайнгаа ёһоор организациин зорилгонууд гэхэдэ: оронуудай хоорондохи хани барисаае хүгжөөхэ; энхэ тайбан байдалда аюулай тохёолдохо болоо һаань, тэрэниие сараха, зайсуулхын тулада хамтын эрид шанга хэмжээ абаха, дайгаар добтолгын болоо һаа зогсоон дараха; үнэн зүб мүрыень, уласхоорондын эрхын ёһо гуримуудые харалсажа, улас түрын арсалдаануудые, түгшүүрилтэ байдалые зөөлэрүүлхэ; экономическа, социальна, культурна, гуманитарна шэнжэтэй шухала асуудалнуудые шиидхэлгээр уласхоорондын хэлсээнүүдые хүүлжэ байха гэһэн зорилгонуудтай.

ООН-эй бүхы гэшүүд булта адли эрхэтэй байха ёһотой юм. Тэдэнэр уласхоорондын харилсаануудта хүсөөрөө занaлта хэхэ, хүсэ хэрэглэхэ ёһогүй. Организаци мүн өөрөөшье ямар нэгэн гүрэнэй дотоодын хэрэгтэ хамааралсаха эрхэгүй (зүгөөр эб найрамдалай хэрэгтэ аюулай тохёолдоо һаань, энхэ тайбанай эбдэгдэә, дайгаар оролдоо һаань, ООН хүсэ хэрэглэхэ эрхэтэй).

Уставайнь эхин дээрэ бэшэгдэһэн һайн һайхан, хүндэлмэ үгэнүүд дээрэһээнь бодоходо, ООН үнгэрһэн 13 жэл соо арадуудай этигэл найдабариие олохон ушарта харюулжа шадаагүй гэжэ, тон түрүүлжэ, сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Империалистическэ зарим гүрэнүүдэй, тон түрүүлжэ, США-гэй өөһэдынгөө аша туһые харадаг байһан дээрэһээ ООН-эй ажал-ябуулгада хүндэхэн ушарнууд тохёолдоо. Эдэ гүрэнүүдэй иимэ политика ябуулдаг дээрэһээ гүрэнүүдэй хоорондо һайн хани харилсаан байдаггүй, арадуудай бэеэ даагаад гүрэн түрэтэй болохо ёһо гурим хүндэлэгдэдэггүй байгаа. ООН-эй ажал-ябуулга колониальна оронуудые дарлалтаһаа сүлөөлхэ хэрэгтэ туһалдаггүй байһаар. Уставай ёһоор, добтолгын болоходо дараха хэрэгтэй. Гэбэшье, эрхэ сүлөөдэ дуратай египет арадта Англи, Франци, Израилиин дайгаар добтолжо байхадань шухала хэмжээн абтаагүй байна. Уласхоорондын байдалда Советскэ Союзай ехэ хүндэтэй байһанай ашаар лэ энэ добтолго сарагдаһан байха юм.

**

ООН хэдэ хэдэн шухала органуудтай, тэрэ тоодо Генеральна Ассамблей, Аюулгүйн Совет, экономическа болон социальна совет, харгалзалгын совет, уласхоорондын сүүд гэхэ мэтын органуудтай.

Тэдээн соо Аюулгүйн Совет бүри ехэ удхашанартай байһаниинь мэдээжэ. Энэ Совет саг үргэлжэ зүблэжэ байдаг туладаа (харин тиихэдэ Генеральна Ассамблей жэлдэ гурбан һара соол зүблэдэг) улас түрын хоорондо бии болоһон бүхы гол шухала арсалдаануудые шиидхэжэ байха ёһотой. Уставай ёһоор Аюулгүйн Совет ООН-эй 11 гэшүүдһээ, тэрэ тоодо 5 саг үргэлжын гэшүүдһээ (СССР, США, Великобритани, Франци, Хитад), 2 жэлэй болзор соо һунгагдадаг 6 саг үргэлжын бэшэ гэшүүдһээ бүридэдэг юм.

Аюулгүйн Советдэ, Генеральна Ассамблейдэ Хитадай Арадай Республикын бэшэ, харин орон нютагһаа хүлжаһан Чан Кайшиин бандын «түлөөлэгшэдэй» оруулагдаһан ушар ехэ алдуу болоһон байна. ООН-эй Уставые хазагайруулһан энэ дура гутаама алдууе заһаха гээшэ тон шухала болоо.

Организациин гэшүүдэй олошорһон дээрэһээ Аюулгүйн Советдэй гэшүүдэй тоое олошоруулха тухай асуудал зарим гүрэнүүд табидаг болоо. Тиибэшье энэ дурадхал балай үндэһэгүй юм. ООН-эй гэшүүдэй олошорһон дээрэһээ Аюулгүйн Советдэй гэшүүдые заатагүй олошоруулһанай хэрэгтэй бэшэл. Үсөөн байһан дээрэһээ асуудалнуудые түргэнөөр шиидхэжэ байха органой хэрэгтэй байһаниие хараадаа абаха болоо һаа, энэ ушар илангаяа эли болоод үгэнэ.

[illegible]

та арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэдээ тон түрүүлжэ эб найрамдалай, аюулгүй байдалай аша туһые харангүй капиталистическэ зарим томо гүрэнүүдэй талые харадаг баримтанууд үзэгдэдэг байһан юм. Манай ороной хилэ шэглээд, Америкын сэрэгэй самолёдуудай зорюута ниидэжэ байхадань СССР-эй буруушаалга хэхэдэ Аюулгүйн Советдэй баримталһан хараа бодолышье жэшээ болгон харуулхада болохо байна.

**

ООН-эй Генеральна Ассамблейдэ организациин бүхы гэшүүд хабаадалсадаг. Уставаар хараалагдаһан бүхы асуудал, хэрэгүүдые Ассамблей зүбшэжэ, шиидхэбэри гаргаха ёһотой. Харин ямар нэгэн хэмжээ абаха ушартай болоо һаань, энэ асуудалые Аюулгүйн Совет шиидхэдэг юм. Юрыншье, шухалашье асуудалаар гурбанай хоёр хубиин дуугаа үгөөл һаань, Ассамблейн дурадхал баталан абтадаг. Ассамблей аюулгүйн Советдэй адли арсалдаата асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэхэ зэргэтэй. Зүгөөр, Аюулгүйн Совет ямаршье арсалдаанай гарахада мүрдэн шалгажа үзөөд, ямар аргаар, хайшан гэжэ арсалдаагаа шиидхэхэ тухайнь дурадхадаг байна.

Энхэ тайбан байдалда аюултай юумэнэй, добтолгын болоно байгаа һаань, Аюулгүйн Совет зэбсэгтэ хүсэнһөө ондоо хэмжээнүүдышье, жэшээлхэдэ, экономическа харилсаа болюулха, дипломатическа харилсаа таһалха гэхэ мэтын хэмжээнүүдые абаха эрхэтэй. Тиибэшье тэрэ зэбсэгтэ хүсэ: агаарайншье, далайншье, газар дайдыншье (демонстраци, буһэлэн хаалга болон бусад арганууд) хүсэ хэрэглэхэ эрхэтэй юм. Энээнэй тулада организациин гэшүүд хэлсээнэй ёһоор Аюулгүйн Советдэй мэдэлдэ шухала хэрэгтэй зэбсэгтэ хүсэ үгэхэ ёһотой. Теэд үнгэрһэн 13 жэл соо иимэ хэлсээн хэгдээгүй. Уласхоорондын энхэ тайбан, аюулгүй байдалые хамгаалха талаар Советдэй шухала хэмжээ абатарынь добтолуулһан организациин гэшүүд гансаараашье гү, али хамтаржа ерээд, бэеэ хамгаалха ойроо хүртэшэгүй эрхэтэй.

ООН-эй Устав 13 жэл соо хэрэглэгдэжэ, аша туһатай байһанаа харуулаа. Тэрэниие дахин хаража үзэхэ ушар шалтагаан байхагүй. 1959 ондо Генеральна Ассамблейн XIV сесси дээрэ энэ асуудал табигдаха байна. Уставай ёһоор тэрээндэ зарим нэгэн заһабаринуудыел оруулха ёһотой. Тэрэ заһабаринууд Генеральна Ассамблейн заседани дээрэ гурбанай хоёр хубиин дуугаа үгэхэдэ абтажа, ООН-эй гэшүүдэй гурбанай хоёр хубяар лэ баталагдадаг. Мүнөө болотор Уставта ямаршье заһабари оруулагдаагүй. Харин мүнөөл Аюулгүйн Советдэй, экономическа болон социальна советүүдэй, уласхоорондын сүүдэй хэды гэшүүдһээ бүридэхэ байһые дахин хаража үзэхэ асуудал табигдадаг болоо. Теэд харгалзалгын советдэй хэды гэшүүдһээ бүридэхэ, ямар гуримаар һунгаха байһыень дахин хаража үзэхэ тухай асуудал баруун гүрэнүүдэй политигууд табяагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ Советдэ колонизаторнууд дииилэнхи олон дуутай байдаг. Дээрэ хэлэгдэһэн гурбан заһабаринуудые оруулһанайшье хэрэггүй гэжэ һанагдана.

13 жэл соо ООН-эй тогтожо байха үедэ нилээд олон шухала юумэнүүд болоо. Эб найрамдал хамгаалхын, аюулгүй байдал хангахын тулада Советскэ Союз ехэ оролдолго гаргаа. Теэд Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци нүһэр шархуу байдаг дээрэһээ мүнөө сагай шухалын шухала асуудалнууд байраһаа хүдэлөөгүй. ООН-эй Уставай ёһоор буу зэбсэг хуряаха, али тухай зэбсэгтэй байха тухайгаа хэлсэхэ тушаа гүрэнүүд хоорондоо харилсажа байха ёһотой юм. Гэбэшье, ООН энэ талаар юушье хээгүй. Буу зэбсэг хуряаха хэдэ хэдэн комиссинуудые, подкомиссинуудые бии болгоод лэ, юумэ хэжэ байһан хэбэртэйгээр харуулхаяа һэдэдэг байна.

Улас түрын удхашанартай энэ организациин худэлмэриие һайжаруулха шухала байһан тухай хэлэхэ юумэнүүд советскэ хүнүүдтэ олон. Энхэ тайбан байдалай түлөө тэмсэхэ хэдэ хэдэн арга боломжонуудые энэ организациин олгожо байха ёһотойнь мэдээжэ. Ассамблейн һүүлэй 12-дохи сесси дээрэ СССР-эй үүсхэлээр шухала шиидхэбэри—гүрэнүүд хоор хоорондоо амгалан тайбанаар, хани хүршэнэр ёһоор [illegible]

С. КРЫЛОВ.

ВЛАДИМИР ГОРОДОЙ БАЙГУУЛАГДАҺАНҺАА ХОЙШО 850 ЖЭЛЭЙ ОЙДО.

Владимир. Владимирскэ тракторна заводой худэлмэришэд болон алба хаагшадай Культурын ордон.

ТАСС-эй фотохронико.

Республикын колхозууд хонидой зунай ороониие удааруулжа байна

Республикымнай колхоз, совхозууд энэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 140 хурьга абаха гэжэ шиидэнхэй. Энэмнай тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Энэ уялгаяа бэелүүлхын тулада район, колхоз болон совхозой хүтэлбэрилэгшэд, зооветмэргэжэлтэд, хонишод үсэд шангаар ажаллажа, хонидоо жэлдээ хоёр түрүүлхэ ушартай болоо һэн. Тиин жэлэй түрүүшын хахадта бүхыдөө абтаха хурьгадайнгаа гурбанай хоёр хубиие абаха ёһотой байгаа.

Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула оролдодог, абаһан уялгаяа бэелүүлхын түлөө тэмсэдэг зарим колхоз, совхозууд һайн үрэ дүн туйлаа. Энэ талаар Мухаршэбэрэй «Эрдэм» совхоз шалгараа. Тэндэ 100 хонин бүриһөө 106 хурьган абтаад байна. Тэрэшэлэн Кабанскын Ленинэй, Түнхэнэй XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 100 хонин бүриһөө 100-гаад хурьга абаба. «Эрдэм» совхозой ахалагша хонишод нүхэд Машуев, Дармаев 100 хонин бүриһөө 136—138 хурьга абажа түлжүүлбэ.

Гэбэшье, 100 хонин бүриһөө 140 хурьга абаха уялгаяа олонхи колхоз, совхозууд хангалтагүйгөөр бэелүүлнэ.

Хони олоор үсхэбэрилдэг аймагуудай нэгэн—Зэдын аймаг июниин 20-ной байдалаар 100 хонин бүриһөө оройдоол 49 хурьга абаа. Эндэхи Ленинэй, Кировэй, Чапаевай нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозууд 100 хонин бүриһөө 30—35 хурьга абаһан байна. Иимэ муу үрэ дүнтэй байһанаа хараадаа абажа, зэдынхид зунай үедэ хонидые үрэжүүлхэ худэлмэри һайнаар ябуулаад, ноябрь, декабрь һарада олон хурьга абажа, уялгаяа дүүргэхэ гээбы гэжэ һанамаар байгаа. Нээрээшье айком болон аймгүйсэдком июнь, июль һарын туршада 33600 хони үрэжүүлхээр түсэблэһэн юм. Теэд мүнөө оройдоол 700 хони үрэжүүлээ. Энэнь түсэбэй 2,1 процент болоно. Яруунын колхозуудта 100 хонин бүриһөө 49 хурьган абтаад, июнь, июль һарада 10 мянган толгой хонин үрэжүүлэгдэхээр хараалагдана. Гэхэтэй хамта, тэндэ искусственна аргаар үрэжүүлгын нэгэшье пункт худэлнэгүй.

1958 оной июниин 20-ной мэдээн

Аймаг	Июниин 1-һээ 20 болотор үрэжүүлэгдэһэниинь: Бүхы дээрээ	Тэрэ тоодо искусственна аргаар	Түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)
Зэдын	700	700	2,1
Яруунын	920	—	9,1
Заиграйн	2576	25	22,2
Закаменай	120	120	1,9
Иволгын	416	391	8,0
Кабанскын	150	75	10,0
Хэжэнгын	130	37	0,2
Кударын	400	400	3,3
Курумканай	80	80	0,6
Кяхтын	300	250	3,3
Мухаршэбэрэй	1015	528	21,0
Прибайкальска	—	—	—
Сэлэнгын	802	465	3,6
Тарбагатайн	—	—	—
Торинн	300	300	1,7
Түнхэнэй	100	50	1,6
Хоринн	140	140	1,0

Байкало-Кударын, Баргажанай, Бичурын, Тарбагатайн, Прибайкальска аймагуудай колхозууд хонидой орооной худэлмэри үшөө эхилээдүй. Хэжэнгын, Курумканай аймагта энэ шухала худэлмэри муугаар эмхидхэгдэнхэй.

Яруунын колхозуудта 920 хонин үрэжүүлэгдээ гэжэ айкомойхид мэдээсэнэ. Тиихэдээ нэгэшье хонин искусственна аргаар үрэжүүлэгдээгүй. Ушар иимэһээ хонидто хуса миил табигдаһан болоно гээшэ ха. Тэрэнь юун дээрэһээ элирнэб гэхэдэ, айкомойхидой 920 хонин үрэжүүлэгдээ гэхэдэнь, аймгүйсэдкомойхид 5299 хонин үрэжүүлэгдээ гэлсэжэ байха юм. Энэ шухала хэрэгтэ иимэ харюусалгагүйгөөр хандаха ябадал тэсэшэгүй.

Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ тушаа Заиграйн аймагай колхозууд мүн лэ анхарал табинагүй. Эндэхи колхозуудта 2576 хонин хусада ороо, 25 хонин искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ гэжэ тоологдоно. Эдэ хонидойнь булта хурьгалха байһандань этигэхээр бэшэ. Юундэб гэхэдэ, мүнөө 100 хонин бүриһөө эндэ 42 хурьган гэхэ гү, али 20128 хонинһоо 10287 хурьган абтаад байна. Иихэдээ 9836 хонин һубайрһан болоно. Үшөө тиигээд абтаһан хурьгадайнь хоёр мянгаад шахуунь гарзалаа. Тэндэхи Кировэй нэрэмжэтэ колхоз 100 хонин бүриһөө миил 25 хурьга абаа. Иимэ ушар республикын бусадшье аймагай колхозуудта бии.

Республикын зарим колхозууд абаһан уялгаяа бэелүүлхын тулада эрид хэмжээ абаха зэргэтэй аад, уялгаяа шэнээр хаража үзэхэ һанаатай байна. Жэшээлбэл, Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд зундаа 3700 хони үрэжүүлхэ түсэбтэй аад, 1000 хони үрэжүүлхэ, 100 хонин бүриһөө 140 хурьга абахын орондо 100 хурьга абахаар хараална. Энэ гээгдэнги һанал бодолые парторганизациинь секретарь нүхэр Санжиев дэмжэнэ. Иимэ байдал республикын бусад колхозуудта тохёолдоно.

Мүнөө хонидые үрэжүүлхэ харюусалгатай саг ерээ. Энэ шухала хэрэгые зүбөөр эмхидхэжэ шадабал, абаһан уялгаяа дүүргэхэ байнабди. Аймаг, совхоз, колхоз, хонишодой бригада бүхэнэй абаһан уялгаяа дүүргэхын тула бүхы зохихо хэмжээ дары абаха зэргэтэйбди.

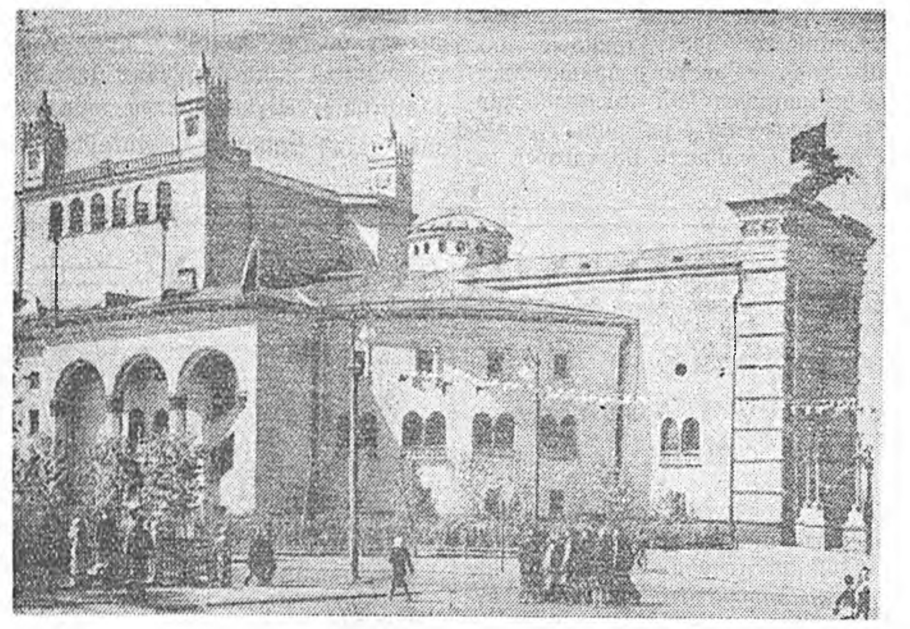
Үрэжүүлэгдэхэ эхэ хонидые шэмэтэй тэжээлээр эдеэлүүлхэ, хусануудые һайн хоолтой тусхай харууһанда байлгаха хэрэгтэй. Колхоз, совхоз, отара бүхэндэ үрэжүүлэгдэхэ хонидые үглөөгүүр эртэ, үдэшэлэн илгаха шухала. Хаа хаанагүй хонидоо имагтал искусственна аргаар үрэжүүлхэ зэргэтэйбди. Колхоз, совхозууд үрэжүүлгын гүрэнэй станцинуудһаа үрэ ехээр абажа хэрэглэхэ ёһотой. Хонидые зүбөөр, хаһа саг соонь үрэжүүлхын, нэгэшье хони һубайруулхагүйн түлөө хүдөө ажахын мэргэжэлтэд оролдохо уялгатай. Партиин айком, аймгүйсэдком энэ шухала хэрэгые ходо шалгажа, бодото туһаламжа үзүүлжэ байха болоно.

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 151 (1676)
ИЮНИИН 28
СУББОТО
1959 ОН

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Оперо, баледэй театр.

Түсэбөө саг соонь дүүргэнэ

Железнодорожно район Улан-Удэ городой эгээл залуу, промышленна райониинь болоно. Эндэхи предприятинууд, байрын гэрнүүд Бурят-Монголой АССР-эй байгуулагдаһанһаа хойшонхи үе соо баригдаһан байна. Городой бүхы предприятинуудай үйлэдбэрилдэг промышленна продукциин горьтойхон хубиие энэ район үгэдэг юм.

Паровозо-вагонно завод, теплоэлектроцентраль, паровозно, вагонно депонууд, мотор заһабарилгын, «Металлоширпотреб», хирпиисын заводууд болон бусад предприятинууд районой продукци үйлэдбэрилдэг гол предприятинуудынь болоно. БМАССР-эй 35 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ хабаадалсажа байһан эдэ предприятинуудай коллективүүд абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Районой ажалшад байгша оной үнгэрһэн табан һара соо валовой продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө 107,9 процент дүүргээ.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгээр мотор заһабарилгын центральна мастерской, хилээмэнэй 2-дохи завод, ПВЗ район доторoo түрүүлжэ ябана. Гансахан паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэд валовой продукци үйлэдбэрилхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбүүдээ һара бүхэндэ үлүүлэн дүүргэнэ.

Ч. Петров.

Орденто заводой түрүүшүүл

Республикымнай 35 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ ПВЗ-гэй хүдэлмэришэд эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсажа байна. Ажалай хэдэн зуун новаторнууд халаан бүхэнэйнгөө нормые үлүүлэн дүүргэнэ. Заводой зэд шудхалгын цех эдэ үдэрнүүдтэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр продукци үйлэдбэрилхэ хахад жэлэйнгээ даалгабарине болзорһоонь урид, июниин 16-да дүүргээ. Шудхалаашан Усов, хэбшэн Найданов, токарь Рябов гэгшэд Николай Мамайн үүсхэл дэмжэжэ, мүнөө 1959 оной түсэбөөр хүдэлмэрилнэ.

Заводой үйлэдбэриин хүгжэхэтэй хамта, шадабари мэргэжэл һайнтай, алдар солотой хүдэлмэришэд олон болоо. Тиимэ хүнүүдэйнь нэгэн Базар Ринчинов болоно. Торнин аймагай Алцак нютагһаа ерэһэн малшан Базар Сосорович котельнэ цехын разметчигүүдэй түрүү бригадир болонхой.

Вагон хабсаралгын цехын солото фрезеровщик, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Марк Антонович Чернышов бүхы хуби заяагаа заводтойгоо холбоһон хүн. Марк Антонович 1936 онһоо хойшо эндэ хүдэлмэрилхэ зуураа, ажал хэрэгээ һайнаар мэдэхэ ёһотой новатор боложо шадаа.

Юрий Ушаковые завод дотор мэдэхэгүй хүн үсөөн. Энэ нүхэр халаан соо 3—4 нормо хүнгэхэнөөр дүүргэдэг болоһон токарь юм. Нэгэ доро хоёр станок дээрэ хүдэлмэрилөөд, голодоһогүй һайн продукци үгэхэ гээшэ бэрхэтэй. Хэрэг ажалаа табан хургандаал адляар мэдэхэ болоһон хүнүүд

Токарь С. Рябов.

лэ иимэ амжалта туйладаг ха юм.

— Станогоо һайнаар шудалаад, ажалаа зүбөөр эмхидхээд байхадаа, ажалайнгаа бүтээсые заатагүй дээшэлүүлжэ болохо юм,—гэжэ нүхэр Ушаков хөөрэдэг.

Түрүү техникээр хангагдаһан орденто заводой хүдэлмэришэд туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарангүй, зургаадахи табанжэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсажа байна.

П. Чебунин.

Тоо, баримтанууд

☆ Городой автобусно паркда 151 автобус, 57 хүнгэн автомашина, ашаанай 59 машина ашаглагдана.

☆ Үнгэрэгшэ жэлдэ предприятинуудай коллективүүд өөһэдынгөө хүсөөр 23 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмайтай гэрнүүдые барижа ороо.

☆ Үйлсэнүүд болон сэсэрлигүүдэй 91 мянган дүрбэлжэн метр талмайда набшаһата модон таригдаа.

☆ Ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангадаг өөдолой 16, гутал заһаха 14 мастерской хүдэлмэрилнэ.

Республиканска больницын городок.

БМАССР-эй 35 жэлэй ойн һайндэр байгша оной июлиин 6-да тэмдэглэгдэхэнь. Энэ түүхэтэ һайндэрые угтуулан, республикымнай ниислэл хото Улан-Удэ тухай тус хуудаһанда хэлэгдэнэ.

Республикымнай ниислэл

Бурят-Монголой АССР-эй байгуулагдаһаар 35 жэл болохоёо байна. Республикымнай ажалшад энэ һайндэроо баяр баясхалантайгаар угтажа, үнгэрһэн үе соо арадайнгаа ажахые хүгжөөлгэдэ туйлаһан амжалтаяа согсолон хаража байна.

Республикымнай ниислэл хото—Улан-Удын ажалшадай үнгэрһэн 35 жэл соо хэһэн юумэнь тон ехэ. Городнай тэрэ үсынхидэ орходоо танигдахаар бэшэ болотороо ургажа, Эхэ оронойМнай Зүүн зүгэй промышленна ехэ центрнүүдэй нэгэн болоо.

Гээгдэнги национальна заха хизаарнуудта промышленность хүгжөөхэ тушаа партии, правительствын заабариин ашаар Бурят-Монголой түрүүшын гигант—паровозо-вагонно завод Улан-Удэдэ 1932 ондо баригдажа эхилһэн юм. Мүнөөшье энэ завод оронойМнай түмэр замай транспортын эгээл ехэ предприятинуудай нэгэн болоно. Заводой олон мянган хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэри дээрээ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө Ленинэй орденоор шагнагдаа.

Паровозо-вагонно заводой баригдажа байха үедэ городые электроэнергээр хангаха теплоэлектроцентраль баригдажа эхилһэн, һүүлээрнь мяха-консервын комбинадай, шэлэй механизированнэ заводой барилганууд хэгдэһэн байна. Мүнөө эдэ предприятинуудай үйлэдбэрилһэн продукцяар оронойМнай Зүүн зүгэй заха хизаарнууд хангагдажа байна.

Игэжэ, урдань ой тайгын хүүежэ байһан газарта советскэ табанжэлнүүдэй үедэ ехэ ехэ фабрика, заводууд байгуулагдаа. Промышленна ехэ предприятинуудай хажуугаар городоймнай ажалшад улам олоширно, байрын гэрнүүд олоор баригдадаг болоо. Предприятинуудай оршон тойрондо хүдэлмэришэдэй байха олон дабхар гэрнүүд, культурын парк болон сэсэрлигүүд, клубууд жэл ерэхэ бүри олоор баригдана.

Электроэнерги хадаа городой хүгжэхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэдэг байна. Тиимэһээ мүнөө хүдэлжэ байһан теплоэлектроцентральда шухала анхарал хандуулагдадаг, мүн хүсыень саашадань үргэдхэхэ асуудал шиидхэгдэхэ юм. Улан-Удэдэ 1958 ондо үйлэдбэрилэгдэжэ байһан электроэнергиин хэмжээс 1923 онойхитой жэшэбэл, 673 дахин ехэ болоһон байна. Электроэнерги үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ тушаа хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэһээр.

Һүүлэй үедэ парти, правительствомнай арадай ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулжа байна. Промышленность болон барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые шэнэдхэн хубилгаха талаар орон доторнай экономическа районуудай совнархозууд байгуулагдаһхай. Тэрэ тоодо Улан-Удэдэмнай эмхидхэгдэһэн Бурят-Монголой экономическа районой арадай ажахын Совет городоймнай саашанхи хүгжэлтэдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байһаниинь лабтай. Совнархозой мэдэлэй предприятинуудай нилээд олониинь Улан-Удэдэ оршоно. Тиимэһээ тэдэ предприятинуудай үйлэдбэриин хэмжээнһээ эхилээд, хүдэлмэришэдэй гэр байрын асуудал хүрэтэр совнархоздо шиидхэгдэхэ байна бшуу.

Городоо болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байна. Мүн энэ хэрэгтэ жэлһээ жэлдэ ехэ мүнгэ зөөри һомологдодог болоо. 1923 ондо эгээл ехэ байранууд болохо хоёр дабхар модон гэрнүүдые хургаа даража тоолохоор байһан юм. Үнгэрһэн 35 жэл соо энэ талаар ехэ юумэн хэгдээ. Урдань байгаагүй культурын паркнууд, гоё һайхан сэсэрлигүүд набша намаагаар бүрхөөгдэнхэй. 3—4 дабхар шулуун гэрнүүдтэй проспект, үйлсэнүүд бии болоно. Һүүлшын хоёр жэлэй турша дотор 70 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмайтай гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаһан байна. Хүдэлмэришэдэй болбосон түхэлтэй шэпэ шэнэ посёлогууд бодоно. Республикымнай байгуулагдаһаар 35 жэл соо ниислэл хотынь хүн зон арба шахуу дахин олошороо.

Мүнөө коммунальна ажахын талаар горьтой хүдэлмэри хэгдэнэ. Городской водопровод, трамвайн линии, Октябрьска райондо шэнэ бани баригдажа байна. Тиихэдэ 1959 ондо городтомнай телецентр баригдажа, ажалшаднай гэртээ һуугаад телевизертээ кино, театр хараха байна.

Республикымнай байгуулагдаха үедэ нэгэшье дээдэ һургуули, ёһотой театр, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд гэжэ байгаагүй һэн. Мүнөө багшанарай, зооветеринарна, соёлой институдууд, тусхай дунда мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэдэг 14 техникум хүдэлмэрилнэ. Оперо болон баледэй, драматическа ород, бурят театрнууд ажалшадай ёһотой культурна гуламта болонхой. Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд бологшо 125 элдэб библиотекэ, хэдэн олон клубууд хүдэлнэ.

Республикымнай ажалшадай элүүрые хамгаалгада Улан-Удын медицинскэ эмхи зургаанууд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Республиканска мэдэлэй ехэ больница, туберкулезно, онкологическа диспансернууд, хамта 12 больница, нарайлалгын 4 гэр, 8 амбулатори, хүүгэдэй хэдэн арбаад ясли, сад хүдэлмэрилнэ.

Ниислэл хотынгоо ажалшадай 35 жэл соо туйлаһан амжалтые тэмдэглэхэ зуураа, городой предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ байһан дутуу дундануудые тэмдэглэхэ шухала. Зарим предприятинууд продукци үйлэдбэрилхэ гүрэнэй түсэб саг соонь дүүргэнэгүй, ажалшадай эрилтэ хүсэд хангагданагүй.

Улан-Удые индустриализацилха долоон жэлэй түсэбэй ёһоор саашадаа ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана. Тэрэ түсэбөөр инструментальна завод, арһан гуталай комбинат, нооһо угааха механизированнэ фабрика, стандартна гэрнүүдые бариха завод баригдаха юм. Мүнөө силикатна хирпиисын, хилээмэнэй заводууд баригдана, предприятинуудай үйлэдбэрие үргэдхэлгөөр, культурна ажаһуудалай эмхи зургаануудые олошоруулха талаар ехэ хүдэлмэри эрхилэгдэнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ Улан-Удын ажалшад республикынгаа 35 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтаар угтахын тулада социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсажа байна.

С. Хабалов, Улан-Удын горсоведэй түрүүлэгшын орлогшо.

Урдань иимэ һэн...

Би 81-тэй болооб. Энэ наһанайнгаа эгсэ 80 жэлыень Улан-Удэдэ үнгэргөөб. 1878 онһоо хойшо эндэ ажаһууһан хадаа «Бурят-Монголой үнэн» газетын уншагшадта тус городой түүхэһээ тобшохоноор хөөрэхэ хүсэлэнтэйб.

1900 он болотор Верхнеудинск гээшэ бишыхан уезднэ город байһан юм. Хаанта засагай үедэ городой ажалшадай ажабайдал һайжаруулха тухай ямар хүдэлмэри ябуулагдаха һэм даа. Хүн бүхэн өөр өөрыгөө урдахые хараад лэ, баяшуулнь үгытэйшүүлээ шадаал һээ ехээр дарлаха, мүлжэхые оролдожо байдаг бэлэй.

Городой баяшуул-наймаашад Голдобин, Второв, Рубинштейн, Фролов болон бусад центральна губернинүүдһээ промышленна эд бараа асаржа, эндэхи үгытэй ядуу малшадта, таряашадта хэдэн дахин үнэтэйгөөр худалдажа, зоной хүшэ хүлһэн дээрэ баяжажа байдаг юм һэн. Бии байһан һургуулинуудтань гансал баяшуулай үхибүүд һурадаг байгаа.

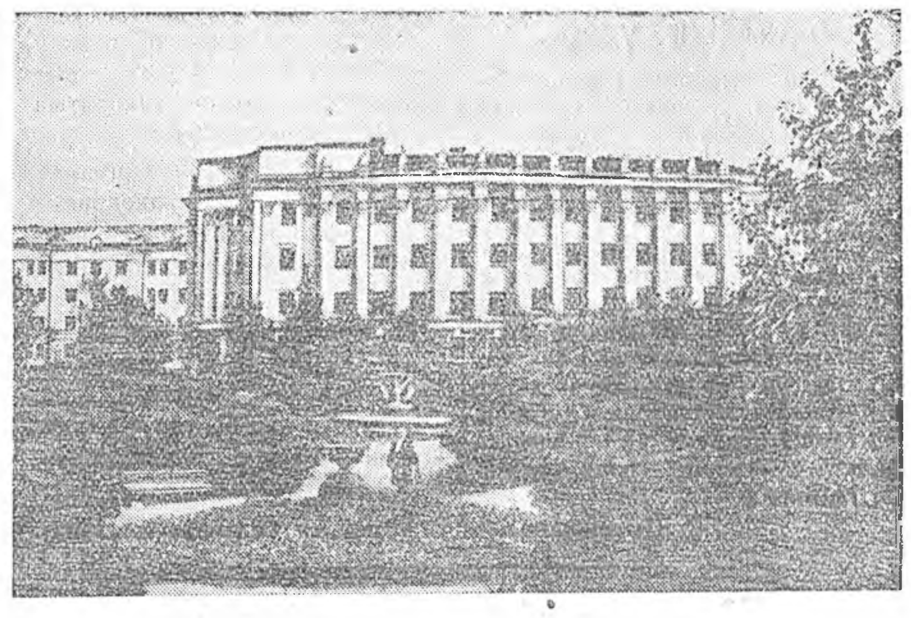
Город мүнөөнэй Улан-Удын Балтахиновай үйлсэдэ Смолиной үйлсэ, Читинскэ үйлсэнүүд Удын эрьеэ хүрэтэр талмай зааладаг, Удын урда бэедэ хасагуудай станица байгаа. ПВЗ-гэй, шэлэй заводой, мяха-консервын комбинадай оршодог газарнуудта бүтүү ой тайга байһан юм.

Октябрьска революциин урда тээ городой баяшуул пивэ шанаха багахан заводуудые барижа эхилээ. Бэшэ ондоо промышленна предприяти гэжэ байгаагүй. 1917 ондо Эхэ оронойМнай ажалшадта зол жаргал асарһан түүхэтэ революци боложо, советскэ засагай үедэ республикымнай столица — Улан-Удэ индустриальна ехэ городуудай нэгэн болоо.

П. Малофеев, пенсионер.

Удэ гол дээрэ баригдаһан шэнэ хүүргэ.

КПСС-эй обкомой байшан.

Эрдэм һуралсалай центр

Советскэ засагай үедэ манай республикын түб хото Улан-Удэ арад зоной соёл культурын, эрдэм шудалалгын центр болонхой. Мүнөө Улан-Удэдэ багшын, зооветеринарна институдууд, үдэшын авиационно, индустриальна техникумүүд, мяхаһүнэй промышленностиин, лесотехническэ, түмэр замай, хүдөө ажахын, кооперативна техникумүүд, медицинскэ, багшын, хүгжэмэй училищинууд, советско-партийна һургуули хүдэлмэрилнэ. Хүдэлмэрилжэ байгаа эдэ дээдэ, дунда һургуулинууд жэл бүхэндэ 1000 шахуу мэргэжэлтэдые бэлдэжэ, арадайнгаа ажахыда үгэнэ. Жэшээлхэдэ, гансахан зооветинститут үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ дээдэ эрдэмтэй 133 мэргэжэлтэдые гаргаа.

Улан-Удэдэ 40 гаран эхин, мүн дунда һургуулинууд хүдэлмэрилнэ. Эдэ һургуулинуудта хамта 25 мянгаһаа дээшэ хүүгэд һуралсажа байдаг. Үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ манай түб хотын дунда һургуулинуудые 1200 хүн дүүргэжэ, болбосоролой аттестат абаһан байна.

Дээрэ тоологдоһон һуралсалай эмхи зургаануудһаа гадна, Улан-Удэдэ соёлой институт, багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институт болон культурын бусад эмхи зургаанууд олон.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай республикын 100 гаран хүн наукын кандидадай, 10-аад хүн наукын докторой нэрэзэргэ олоһон байна.

Е. Иванова.

Үйлэдбэреэ хүгжөөнэбди

1948 ондо Бурят-Монголой республикын тогтоһоор 25 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байха үедэ Улан-Удын сэмбын фабрика ашаглалгада үгтөө юм. Тиимэ-

Сэмбэшэн М. Сахарова.

һээ энэ түүхэтэ үдэрэй хүндэлэлдэ манай предприяти БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ фабрика болоо бэлэй.

Үнгэрһэн 10 жэлэй туршада фабрикын үйлэдбэридэ нилээд ехэ хубилалта болоо. Энээнһээ урда фабрика ганса шэрүүн нооһоор сэмбэ нэхэдэг байгаа һаа, мүнөө нарибтар нооһоор шанар һайнтай бүдүүдые гаргана. Энэ жэлэй хоёрдохи хахадһаа фабрикамнай нарин нооһоор үнэтэ бүдүүдые нэхэдэг болохонь. Манай коллектив бүдүүдэй нэхэбэри хээнүүдые зохёожо, түршалгын түрүүшын хэдэн метр бүд нэхэжэ гаргаһан байна. Тэрэ тоодо эрэшүүлэй, эхэнэр дэгэл оёхо «Черноморский», «Улан-Удэнский» гэжэ драп, хүүгэдэй хубсаһанай «Байка», платье оёхо «Весна» гэжэ нооһон бүд бии.

Һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада аппаратно-ээрэлгын, нэхэлгын, шэрдэлгэ-будалгын гол цехүүд үргэдхэгдэжэ, тэндэнь оньһото шэнэ техникэ тодхогдоо. Тэрэнэй ашаар ажалай бүтээсэ 2,8 дахин дээшэлээ. Фабрикын хүдэлмэришэн бүхэн 1948 ондо жэл соо 20.954 түхэригэй сэмбэ нэхэһэн байгаа һаа, мүнөө 59.429 түхэригэй продукци гаргадаг болоо. Жэшээлхэдэ, сэмбэ нэхэгшэд Лазарева, Карбышева гэгшэд даалгабаряа хододоо 120 процент дүүргэнэ. Мүнөө фабрикын хүдэлмэришэдэй 70 процентнь Николай Мамайн түрүү аргые хэрэглэн хүдэлмэрилнэ.

Мүн уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэри муу бэшээр ябуулагдана. Һүүлэй мэдээгээр 8 хүдэлмэришэд бүриин нэгэниинь уралан нарижуулагша болонхой.

Хүдэлмэришэдэй байра байдалые һайжаруулха талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ. 1948 ондо фабрикын дэргэдэ хоёрхон гэр байгаа һаа, мүнөө тэндэ 2 дабхар томо гэрнүүдтэй бүхэли тосхон урган бодоо.

М. Семенькова, фабрикын парторг.

Тоо, баримтанууд

☆ Һүүлэй жэлнүүдтэ городой үйлсэнүүдэй 31,2 мянган дүрбэлжэн метр талмайда шулуун дэбдигдээ. Тиихэдэ талмайнууд, үйлсэнүүд болон тротуарнуудай 137 мянган дүрбэлжэн метр талмай асфальтаар хушагдаһан байна.

☆ Городой районуудта 6 кинотеатр, культурын 4 парк хүдэлмэрилнэ.

☆ 6 стадионуудта городой ажалшад физкультурнигуудай спортивна мүрысөө харадаг болоо.

ПВЗ-гэй хүдэлмэришэдэй байдаг гэрнүүд.

Нүхэд хонишод! Нооhо хайшалалгаяа шамдуулжа, ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэе!

★ ★

Амаралтын үдэр...

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Галуута-Нуурай, Загастай горхоной эрьедэ эртэ үглөөнhөө зонууд сугларжа эхилбэ. Хахад үдэр тээшэ хамтын сэнгэлгэ эхилжэ, зариман уhанда шунгана, бүмбэгэ сохино, нүгөөдүүлынь онгосоор нуур дээгүүр тамарна. Сэнгэлиг ааб даа, зунай зөөлэхэн ногоон дээрэ. Дуу дуулалган, баян, гармониин ирагуу аялган таhалданагүй. Баhа энэ үдэр залуу барилгашад экскурси хэжэ, Кяхтын музей ошожо хараа. Иигэжэ шахтёрнууд амаралтынгаа үдэр ехэ хүхюутэй, hонирхолтойгоор үнгэргэбэ.

С. Цыденжапов.

Набшаhата ургамал, модоор баялиг, тунгалаг hайхан уhатай Самхаг гэжэ гоё hайхан нютагта Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой амаралтын байшан эмхидхэгдэбэ. Амаралтын байшангай дэргэдэхи улаан булангда радиоприёмник тодхогдонхой, олон номтой библиотекэ, шатар, даам гэхэ мэтэнүүд бии. Мүн буфет, столово хүдэлмэрилнэ. Тэндэ амаралтын сезон бүхэндэ 60 хүн амарха арга боломжотой.

Эндэ колхозой түрүү hаалишад, хонишод, барилгашад, механизаторнууд амарха юм.

«Красная Селенга» газетэhээ.

(Хизаар ороноо шэнжэлэгшэ-фенологой тэмдэглэл)

Тэрэнгиин ягааран сэсэглэхэдэнь Байгал шадар хабар эхилээ гэжэ фенологууд тэмдэглэдэг юм. Тиигэжэ энэ жэлдэ майн эсэсээр манай республикын газар дайдада хабар боложо захалдаг байна. Байгша оной майн 10-най мэдээгээр эндэхи хабар урда жэлнүүдэйхиhээ 9 үдэрөөр хожомдоод ябаhанаа, hарын hүүл багта хүсэжэ, оройдоо 1—2 үдэрөөр хожомдоhон байна.

Июнь hарын 1 — 2-то нэгэ заа хүйтэрбэшье, тарилгада нүлөөлөөгүй. Июниин 12—16-най үдэрнүүдтэ үлир жэмэс сэсэглэжэ дүүрээ. Энэ хадаа зунай эхилhэнэй тэмдэг гээшэ. Мүнөө ябажа байгаа зун урданайхиhаа 1—3 хоногоор уридшалан ерээ.

Ургаса, таряанай ургалга урда жэлнүүдэйхидэ орходоо hураггүй hайн байба. Майн гурбадахи 10 хоногто намарай хара таряан hагсайн ургаад, колосоо харбажа захалаа. Июниин түрүүшын арбан хоногто хара таряан 18—30 сантиметр үндэртэй болоод байгаа.

Энэ үедэ хабарай эртын таряан, урда аймагуудта кукуруза, сахарай свёкло бултайжа эхилээ hэн. Сабшалан, хадалан, тала майла дээгүүр бүшэмэг үдхэн ногоон татуулhандал ургажа ногоороо.

Хабарай hүүл багаар сэлмэг үдэрнүүд тогтоо. Тиин үдэрынь агаарай температура 28—32 градус дулаан болоо. Заримдаа бүрхэжэ, аадар, бороон ороhон байна. Энэ үедэ республикын олонхи аймагуудта дунда зэргээр 2—6 миллиметр шииг нойтон ороо гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Иигэжэ республика доторнай хабар урда жэлнүүдэйхидэ орходоо яhала hайнаар үнгэржэ, агротехническэ хүдэлмэри ябуулхада зохид байба.

И. Котов.

Кукуруза ногоорбо

Ниитынгээ адуу малда тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ зорилгоор Мухаршэбэрэй аймагай колхозууд энэ жэлдэ хоёр мянга гаран гектарта кукуруза тариhан байна.

Мүнөө кукурузань нэгэ жэгдээр бултайжа, полинууд хаа хаанагүй ногоорбо. Илангаяа «Искра», «Гигант», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай тарилга ехэ hайн. Эдэ колхозуудай комплексно агрегадууд зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ байна. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз борнойлго хэхэтэйгээ хамта, кукурузадаа нэмэлтэ тэжээл — үтэгжүүлгэ хэнэ.

Курскын кукуруза таригшадай уряада харюу болгон, колхозуудай комплексно агрегадууд гектар бүриhөө 250—300 центнер ногоон тэжээл хүряаха уялга абаад, тэрэнээ бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн хүдэлмэрилжэ байна.

М. Николаев.

Колхозой түрүүлэгшэнэрэй семинар

Бурят-Монголой Хүдөө ажахын министерство июниин 10-hаа 21 болотор колхозой түрүүлэгшэнэрэй семинар үнгэргэбэ.

Семинарта хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, мүн зооветинститудай багшанар лекцинүүдые уншаа. Тэрэ тоодо «Бурят-Монголдо газар элдүүрилгэ», «Бэлшээри, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэмжээ-ябуулганууд», «Трактор болон хүдөө ажахын машинануудые түсэбэй ёhоор заhабарилга, харууhалга», «Малай фермэнүүдые механизацилгын асуудал, үбhэ хуряалга механизацилха талаар Хэжэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой дүй дүршэл», «Хүдөө ажахын продуктнуудай үнэ сэн химдаруулха арга боломжонууд», «Комплексно, таряан ажалай бригадануудта ажалай эмхидхэл» гэхэ мэтэ темэнүүдээр лекци уншагдаа.

В. Шнайдер.

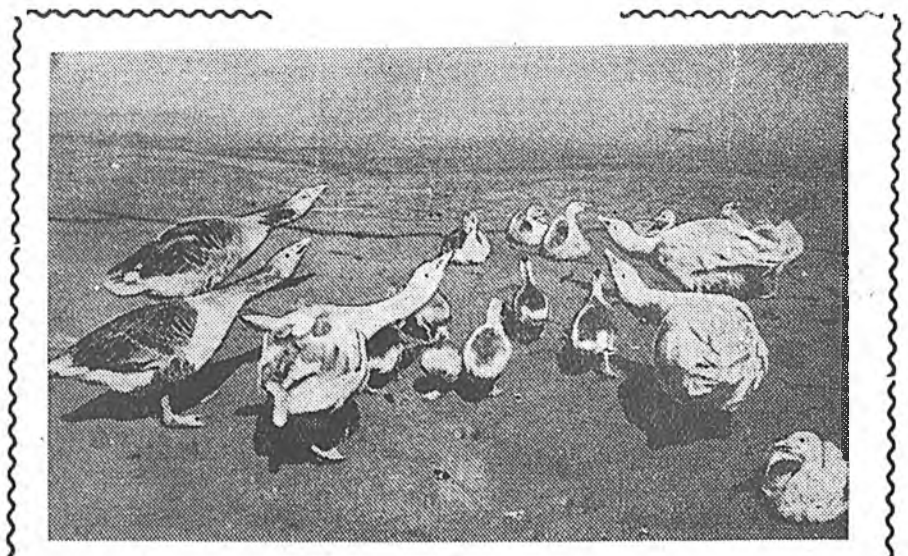
Бурят драмын артистнар наада табиба

Бурят-монгол драмын театрын артистнар hаяхан Зэдын аймагаар ябаха зуураа, «Эрдэм» колхоздо зүжэг наада табижа, хатар танца харуулжа, дуу дуулажа, колхознигуудые ехээр hонирхуулба.

Цэрэн Шагжинай бэшэhэн «Эй даа, Базар, Базар!» гэжэ нэгэ акттай зүжэгые сугларагшад халуунаар угтаа. Энэ зүжэгтэ хабаадаhан РСФСР-эй габьяата артистнар Ч-Н. Генинов, А. Ильин, артистнар С. Уладаева, П. Лосев гэгшэд илангаяа hайнаар, шадамар бэрхээр наадаба.

Зүжэгэй hүүлээр хамтын хатар наадан, ёохор болоо.

Д. Доржиев.

ЭМЭЭХЭЙ ГАЛУУД. И. Денисовэй фотоэтюд.

ООН-эй Уставые баталhанhаа хойшо 13 жэл гүйсэбэ

1945 оной июниин 26-да Сан-Францискода 50 гүрэн Нэгэдэмэл Нацануу-

...шад, пурагшад, залуушуул шэглэн ошоо. Демонстрацида гарагшад посольствын ойро зогсожо, Нью-Йоркдо байдаг Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин дэргэдэ СССР-эй түлөөлэгшэдэй байдаг гэрэй урда эмхидхэгдэhэн, гүрдэлгын шэнжэтэй харша муухай ябуулгые болюулхын тула американска засагай дундаhаа нилээд олон хүн плакадуудые барижа ябаа. Тэдээн дээрэнь «Гүрдэлгэнүүдые дэмжэгшэ американска засагаархидые шоо үзэнэбди!», «Советскэ правительствын эб найрамдалай политика мандаха болтогой!», «Венгриин Арадай Республика мандаха болтогой!» гэжэ бэшээтэй.

...та арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэдээ ... аюулгүй hан байна: «Харата муухай гүрдэлгэнүүдээ болюулхые эринэбди!», «Совет болон венгер арадуудай хоорондохи хани барисаан мандаха болтогой!», «Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандаха болтогой!».

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

Корей арад „американска империалистнуудта эсэргүү тэмсэлэй үдэрые" тэмдэглэжэ байна

ПХЕНЬЯН, июниин 25. (ТАСС). Мүнөөдэр корей арад американска империалистнуудай зүгhөө Корейдэ ээрхэг түримхэй дай эхилhэнhээнь хойшо найман жэл болоhонтой дашарамдуулан, «американска империалистнуудта эсэргүү тэмсэлэй үдэрые» тэмдэглэжэ байна. Республикын центральна газетэнүүд энэ үдэртэ зорюулан түрүү бэшэгүүд болон бусад материалнуудые толилбо.

Найман жэлэй урда тээ, гэжэ «Нодон Синмун» газетэ түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ, американска империалистнууд Корейдэ шуhата муухай дай эхилhэн байна. Тиигэжэ эб найрамдалай ёhотой дайсан байhанаа бүхы дэлхэйн үмэнэ элирүүлээ hэн. Гэбэшье, тэдэнэр корей арадые даража шадаагүй. Эб найрамдал дайниие илаа.

Мүнөө үедэ үласхоорондын байдал корей арадта тон таарамжатай hайн байна. Американска империалистнууд энэ бодото байдалые зүбөөр сэгнэжэ, Корейдэ болоhон дайнай түүхэтэ hургаалые мартаха ёhогүй гэжэ «Нодон Синмун» мэдүүлнэ.

Амгалан ёhоор нэгэдэхын түлөө корей арадай тэмсэлые бүхы дэлхэйн арюун хүсэлтэ хүнүүд халуунаар дэмжэнэ. Корейе амгалан ёhоор нэгэдүүлхын түлөө ехээр оролдожо байhан хитад арад хитадай hайн дуратаниие Корейhээ гаргалгын нэгэдэхи шатые дүүргээд, июлиин 11-hээ хоёрдохи шатыень эхилхэнь.

Өөрынгөө оронии амгалан ёhоор нэгэдүүлхэ гэhэн корей арадай арюун эрмэлзэлгэдэ hаад хэжэ шадаха ямаршье хүсэн байхагүй гэжэ газетэ бэшэнэ.

Корей арадай хүсэл зориг

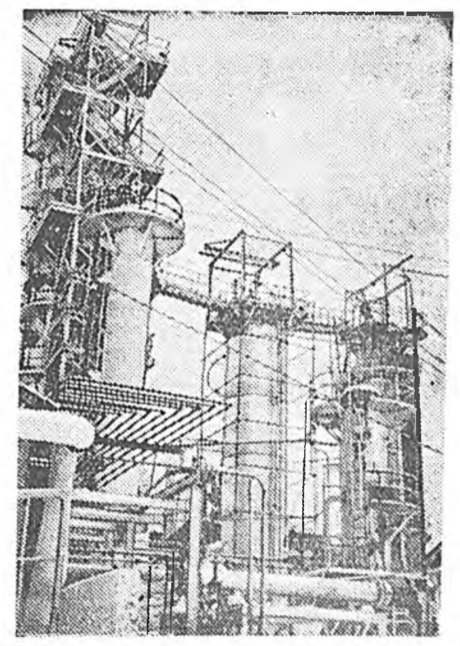
ПХЕНЬЯН, июниин 25. (ТАСС). Мүнөөдэр «американска империалистнуудта эсэргүү тэмсэлэй үдэртэй» дашарамдуулагдан, Пхеньянда, мүн КНДР-эй провинцинуудай центрнүүдтэ ажалшадай митингнүүд боложо, американска сэрэгүүдые Урда Корейhээ энэ дары гаргахые эриhэн байна. Пхеньянда болоhон митингдэ энэ түб хотын 300 гара мянган хүн хабаадаа. Корейн Нэгэдэмэл демократическа Эсэгэ ороной фронтын центральна комитедэй президиумэй гэшүүн, Корейн ажалай партиин Центральна Комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Пак Кым Чер үгэ хэлээ.

Американска сэрэгүүдые Урда Корейhээ энэ дары гаргахыень эрихын түлөө бидэнэр эндэ сугларааб ди гэжэ оратор хэлэбэ. КНДР-эй правительство ороноо амгалан ёhоор нэгэдүүлхэ дурадхалнуудые нэгэнтэ бэшэ табиhан байна. Гэбэшье, американска империалистнууд Корейе амгалан ёhоор нэгэдүүлхэ хэрэгтэ эсэргүүсэнэ. Тэдэнэр Урда Корейе удаан саг соо эзэмдэжэ, тэрээниие өөрынгөө атомна база болгохые хүсэнэ.

Пак Кым Чер социалистическэ байгуулалтадаа КНДР-эй түйлаhан ехэ амжалтанууд тухай, Урда Корейдэхи хүндэ байдал тухай хэлэhэн байна.

Хүдэлмэришэд, таряашад, залуушуул болон студентнэрэй, наука болон культурын хүдэлмэрилэгшэдэй түлөөлэгшэд митинг дээрэ үгэ хэлэжэ, американска сэрэгүүдые Урда Корейhээ энэ дары гаргахые эриhэн байна.

Митингын hүүлээр жагсаал болоо. Тэрээндэ хабаадагшад Корейн ажалай партиие, КНДР-эй правительствые тойрон арадайнгаа нягтаар жагсанхайень харуулhан, Эхэ ороноо амгалан ёhоор нэгэдүүлхээр эрид шиидэнги байhанаа мэдүүлhэн байна.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республика (Египедэй район). Зураг дээрэ: Суэцтэхи нефть шлгадаг завод.

ОАР-эй Египедэй районой информациин зурагаанай фото.

Хитадай хэблэл американска сэрэгүүдые Урда Корейhээ гаргахые эринэ

ПЕКИН, июниин 25. (ТАСС). «Жэньминьжибао» газетэ Корейдэ американска харата добтолгын эхилhэнhээ хойшо найман жэл болоhондо зорюулhан, «американска ээрхэг түримхэй сэрэгүүд Урда Корейhээ гаража ошохо ёhотой» гэhэн түрүү бэшэг мүнөөдэр толилбо.

Найман жэлэй урда тээ, гэжэ статья соо хэлэгдэнэ, американска империалистнууд Корейдэ шуhата муухай дай эхилhэн байгаа. Американска империализм корей арадай демократическа залуу республикые хүсөөр дараад, hүүлээрнь добтололгоёо шэнэ Хитад тээшэ шэглүүлжэ, социалистическэ лагериие зүүн зүгhөөнь hандаргаха гэжэ хүсэhэн байгаа.

Гэбэшье, ээрхэг түримхэйнэрэй хүсэлынь бүримүhэн эбдэрhэн байна. Корей арад хитадай hайн дуратанай туhаламжатайгаар американска хархис сэрэгүүдые 38-дахи параллель хүрэтэр намнаад, Корейдэ эблэрэлгэ хэхыень США-е баадхаhан байна. Гэбэшье, американска империализмын хархис хүсэнүүд Корейдэ диилдэhэнээ мэдэрхые хүсэнэгүй гэжэ газетэ саашань бэшэнэ. Тэдэнэр корейскэ асуудалые амгалан ёhоор шиидхэлгэдэ зорюулагдаhан КНДР, КНР болон Советскэ Союзай бүхы дурадхалнуудhаа эрид арсадаг байгаа, арсаhааршье байна. Тэдэнэр Урда Корейдэ колониальна эзэмдэлгээ саг үргэлжэ шангадхана. Гушан миллион корей арад американска империализмын хархис политикые саашадаа тэсэжэ шадахагүй гэжэ «Жэньминьжибао» газетэ мэдүүлнэ.

Ливанай хэблэл ТАСС-эй мэдүүлгэ тухай бэшэнэ

БЕЙРУТ, июниин 25. (ТАСС). Баруун гүрэнүүдэй зүгhөө хэгдэжэ байгаа Ливанай дотоодын хэрэгтэ зэбсэгтэ хүсөөр оролсохо бэлэдхэл тушаа ТАСС-эй мэдүүлгые Ливанай хэдэ хэдэн газетэнүүд хуряамжалан толилбо.

«Телеграф» газетэ иигэжэ тэмдэглэбэ: «Ливанай дотоодын хэрэгтэ гадаадаhаа оролсохо гэhэн бэлэдхэлдэ хамаагүйгөөр хандажа шадахагүй байhанаа Советскэ Союз уридшалан hануулба. Ливанай хэрэгтэ зэбсэгтэ хүсөөр оролсолго хадаа бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай хэрэгтэ эсэргүү шэглүүлэгдэhэн алхам гээшэ гэжэ харагдаха байна».

«Ливанда зэбсэгээр добтолон оролгын хойшолонгууд тушаа Вашингтон болон Лондондо Москва hануулга хэбэ» гэжэ «Жур» газетэ тэмдэглэнэ.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ

ХАРИИН ГАЗАРТА

Рассказ

★ ★

Зунай hүни богонихон, эсэhэн хүнэй хахад нойроо абаагүйдэ наран гарашахал бэзэ. Димидмаагай газаа гарахадань, аргалай утаан анхилна. Тиэд эндэхи айлнуудай табидаг уняар утааншье шороб гашуун, эндэхи батаганын hиинахашье гунигтай, тон ондоо гээшэл ха. Энэ нютагай тэнгэридэ одо мүшэдшье бүрүүл үнгэтэй, тэрэ мүртөө үсөөхэн гээшэл ха. Нютагтаа байхадань, одо мүшэд огторгойе дүүрэшөөд, али зэргээр исалжа бусалжа байhаар харагдагша hэм.

Хэзээ, ямар үдэр айлшалжа гэртээ хариха гээшэб. Хэзээ, ямар үдэр эхэ эсэгынгээ урин hайхан шарайе хаража жаргахаб? Бодоод гэртээ ябашоо hаа, болохогүйл юумэ бэзэ даа. Үбгэниинь хүсөөд, харгыhаань бусаажа болохо, гэртээ хүрэжэ ошоошье hаа — эхэ эсэгэдээ хүндөө буужа, хараалгаха сохюулхашье бэзэ даа... Айл аймагыншье шоо үзэхэ ха юм... Үжэhэн эльгэнэй, мушхалаатай арhанай үнэртэй бүгшэм халуун амбаарта орохо дураниинь үгы... Үбгэниинь архи, тамхинай үнэртэй... Димидмаа амбаарhаа тээ холохон hабатай аарсанай тэндэ хорёо түшэн зогсоно. «Зүүн зүг! Тиишэ, зүүн тээшээ ябашоо hаа, өөрынь түрэл нютаг, түрэhэн hайхан гэрынь ха юм даа. Эхэ эсэгэнь тэндэ... Аймаг түрэлынь булта тэндэ... Хамта наадажа хүн болоhон басагадынь, өөрынь мэдээ орохоhоо хойшо наадаhан тугал туулмагтай шагайнуудынь баhал тэндэл даа... Тэдэ шагайнуудые тооложо тоодошье hураа ха юм даа... Тэрэ туулмаг соонь дүрбэн зуун жаран табан шагай бии юм... Тэдэ шагайнуудаа табан зуу болгоhойб гэжэ ехээр хүсэгшэ hэн... Тиэд тиимэ болгожо үрдеэгүй байтараа, арбан зургаатай болоод, иигэжэл хари холын газарта хадамда үгтэшэбэ ха юм даа... Айлай басагад, хүбүүд шагайгаарнь наадаад, дутуу дунда болгожо магадгүй. Айлшалжа ошоходоо тоолоходо, шагайнуудынь үсөөн болошоод байжашье магадгүйл.

Үргэлжэлэл. Эхининь манай газетын июниин 26-най номерто.

Тэндэ саана, харанхыда, нохойнууд хусалдана. «Манай энэ нютагта хариин басаган ерээ гэжэ мэдээд, нохойнуудшье hаа дурагүйлхэжэ хусана гү, али Димидмаае өөрыень бооронo бэшэ бэзэ даа. Али өөрынь түрэдэ хүнүүдэй эдиhэн мүлжэhэн яhануудые тэндэ абаашаад, тэрэнээ буляалдажа хусалдана гү? Нохойн хажар дуунай таhалдахада, ойрохон үнеэн үүгэнэнэ. Үнеэнэй үүгэнэхэдэ, тугалынь мэдээ үгэжэ мөөрэнэ. «Эжы, би эндээ байнаб, hанаагаа бү зобо даа»— гэжэ тугал мөөрэнэл бэзэ. «Тугалшье hаа түрэhэн эхэтэеэ суг хамта байна ха юм даа. Гансал Димидмаае эхэ эсэгэhээнь таhалжа эндэ, хариин газарта асаржархёо... Иимэ ха даа Димидмаа тугалhаашье хуби золгүй хүн гээшэл ха даа».

Димидмаагай нюдэнhөө гомдол уйдхарай гашуун нёлбоhон адхаржал, адхаржал байба.

Амбаарай үүдэн хахинажа нээгдээд, үбгэниинь өөрынгөө шухала хэрэгээр газаа гараба. Саашаа ошожо нэгэ хэды болоод, hөөргөө ерэжэ, амбаарайнгаа үүдэндэ нэгэ хэдыхэн зогсоно.

— Димидмаа, хаанабши?— гэжэ шангашагаар дуугарна.

Абяагүй болоод, түр зуура шагнана. Димидмаа амяа татаад, байрадаа хургаад дуугайхан байна. Үбгэниинь хорёо зубшаад ябана. Димидмаа хоёр тэргын хоорондо орожо хоргодобо. Үбгэниинь байд гээд лэ шагнаархана. Иишэ тиишээ хараашална.

— Димидмаа, хаанабши?— гэжэ аргадаhан, гуйhан янзатайгаар дуудана.

Димидмаа юундэшьеб үбгэнөө түрүүшынхеэ хайрлана. «Энэшни баhал бэеэ мэдэхэгүй, палхагар хара эхэhээ өөрөө айдаг амитан ха юм даа... Доторoo хайрладагшье, муу бэшэ хүн байжа болоо юм аалам. Тиэд лэ тамхинай, архиин муухай үнэртэйл даа. Үшөө тиигээд яаха аргагүй шэрүүн hахалтай...»

Тиигэжэ байтараа дахин үбгэндөө зэбүүрхэжэ эхилнэ. «Энээнэй эндэ огто үгы hаа, Димидмаа иигэжэ хариин газар ерэжэ зобохогүй hэн. Түрэhэн нютагтаа, эхэ эсэгынгээ ойро байхал hэн. Эхэдээл адли палхагар хасартай, арьягар ехэ болошоhон аад, эхэhээ айдаг энээнэй муугаар эндэ ерэжэ зобобоб»—гэжэ сухалдан бодоно.— «Намайе бэдэржэ үшөө hайса ябаг саашаа».

Үбгэнэйнгөө оложо ядаад амбаартаа ороhон хойно Димидмаа амбаарта оробо.

— Хүн шамайе хэды болотор хүлеэхэ юм...— гэжэ үбгэниинь бүрд гэбэ.— Саадахи үүдэеэ тэбхэ модоор хүшэ...

Тээ нэгэ хэды болоод, газаа хүнүүд энеэлдэжэ байжа гүбэр шэбэр гэлдэнэ.

— Ёлбуу амбаартаа гүш?.. Шамайе зайhан дуудана!— гэжэ нэгэ хүн хоолойгоо хубилгаха гэжэ оролдон, бүдүүнээр дуугарба.

— Гармажаан гүш даа... Арил саашаа... гэжэ үбгэниинь хэлээд шагнаархаба.

Газаа ерэhэн хүнүүдынь баhа шагнаархажа, түр зуура дуугай байба. Тиигээд мүнөөхи хүн хоолойгоо хашан асууба:

— Ёлбуу... Залуу hамга тэбэрижэ хэбтэхэдэ зохид байна гү?.. Гэрэлтыншни Пагмаhаа ямар байнаб?

Тиигээд тэнэг залуушуулай, hабяаhагүй hарьhан басагадай эльгэ хатан энеэлдэхэ дуулдаба.

— Гармажаан, байза даа... Шамайе алахаб!— гэжэ ойронь хэбтэhэн үбгэниинь дуугарба.

— Хоёр пүүд талхыемни бусаажа үзөөрэй. Диваажанда хүрэтэрөө эдихэ талхамни hэн... Тиигэhэн хойноо алаарай! — гэжэ саада хүниинь, басагад болон хүбүүд дарьяад, бүтүү бүгшэн энеэлдэнэ.

— Нүхэд ябаябди... Энэмнай залуу hамгаяа эрхэлүүлжэ сүлөөгүй байна бэзэ... hаалта бү хэебди! — гэжэ ханын саана нэгэ аман дуугарна.

—Нара гаратар үды даа... Эрхэлүүлхэ саг муншагүй...—гэжэ тугаархи Гармажаанай хэлэхэ дулдана....

Димидмаа хүнжэлдөө шургаад, уйлан уйлан алдана. Юунэй түлөө, ямар нүгэлтэй байhандаа эндэ ерээд, иигэжэ зобожо байна гээшэб даа? Басаганайнгаа али зэргэ доромжолол, эшэгүүридэ орожо байhые түрэhэн эхэ эсэгэнь мэдэнэ гээшэ гү, али мэдэнэгүй гээшэ гү? Али басагамнай hайн газарта ябашоод жаргажа бургажа, сэнгэжэ сэлдижэ байна гэжэ hанана гээшэ гү? Али иигэжэ зобохыень мэдэhэн аад, зорёон асараа гээшэ гү?

— Эй, Ёлбуу... Амиды hаа дуугарыш... Али залуу hамганшни нүхэдөөрөө ханын саанаhаашье дуугаралсахыеш хорёо гү? Эхэhээ айхынгаа хажуугаар залуу hамганhаа айгаа hаа, яажа ябаха баарhан гээшэбши?— гэжэ ханын саанаhаа нэгэ хүн дуугараад, хүхэ энеэдэн дахяад үргэлжэлнэ.

Димидмаа бэеэ барижа ядан уйлана. Урин дулаахан гансашье үгэ хэлэхын орондо, үбгэниинь «түс!» гэтэр дала мүрыень ёборно.

—Дуугай хэбтэ... Үхэмэр, юундэ уhа нюдэн болообши? Али түрэhэн эхэдэмни муу зүгнөө гүш? Али намда өөртэмни ёро хараа гүш? hамгад hай хаража бархирдаггүй, уули шубуун жаргал асаржа дуугардаггүй юм.

Яндан тэнэг тэдэ хүбүүд, басагад нилээд үни ухарилдаhанай хойно саашаа ошожо абяагүй болонод. Эндэ ерэhэнhээ хойшо Димидмаа нэгэ удаа садатараа эдеэлээгүй, нэгэ hүни нойроо абатараа унтаагүй. Эсэhэн сусаhан, гомдоhон голхорhон басаганай толгойнь туулган татуур үмдэhэндэл адли хүндэ... Яана хээнэ аа биб гэжэ эндэ ерэhэнhээ хойшо алхам бүхэндөө бэеэ маряаhан, хурабшаар үдхэжэ эдеэлhэн, зүүнэй hүбэ дээрэ hууhан Димидмаа hүгшэжэ хэбтэhээр гэб гэнтэ бүхэ нойроор унташаба.

«Палхагар хара эхэдээ хараалгажа байтарнь халтар морёо тэргэлhэн эсэгэнь гэнтэ хүрэжэ ерэнэ. Хадам эхэнь худынгаа урдаhаа угтажа гараад: «Үү... Худамнай ерэбэл даа... Тэргэhээ буугыт... Гэртэ орыт».— гэнэ. «Үгы... Би тэргэhээ буухагүйб... Танай гэртэ орохошьегүйб. Өөрын үри болгожо багтаахын орондо, ганса басагыемни газаашалжа байхадаа яаhан айл гээшэбта... Үншэн ганса бэшэ, орохо өөрын гэртэй, дээшээ хараха аханартай, доошоо хараха дүүнэртэй басаган юм даа» гэжэ эсэгэнь эрид эгсээр хэлэбэ.

Хубсаhа хунараа хам хум суглуулаад, Димидмаа эсэгынгээ тэргэдэ hуужа, гэртээ харихаяа айхабтар баяртай ябана. Тэргэhээ буужа моринойнгоо урда ороод, ябагаар гүйhэйб гэжэ hанана. Одоолшье гэртээ байхань гээшэ! Эхэ эсэгэhээ хахасахала болихонь гээшэ. Арбаад жэлдэ харалсаагүй шэнгеэр hанаhан аха дүүгээ харахань гээшэ. Өөрынь hайхан нютагай, орбогор бишыхан гэрэй дүтэлхэ бүринь үбhэ ногооной үнгэ hайхан, сэсэг набшын үнэр хангал хоншуухан болоно. Эсэгынгээ морёо байлгахада, Димидмаа тэргэhээ гүйжэ буугаад, хужартай гашуун бэшэ, горхоной хүйтэн сэбэрхэн уhа уужа мэдэнэ.

— Басаган тэрхытэрээ хүйтэн уhа бү уу... Гэртээ ошоод, үнсэнэй халуухан hү ууха,— гэжэ эсэгэнь тэргэ дээрээ моринойнгоо ами даруулан hууна.

Харгыгаа хахадлаашьегүй ябатарнь гэнтэ тэнгэри бүрхэжэ, хаб харанхы болоно. Айхабтар томо мүндэр харгын ойгуур эндэ тэндэ унана. Тиигээд Димидмаагай өөрынь дала мүрэ, толгойе мүндэрэй томо hомонууд гам хайрагүйгөөр, үбдэтэр наншана.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00770. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР Зак. № 3133